

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1878.   Andra Kammaren.   N:o 37.

Onsdagen den 10 April.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades de i Kammarens sammanträden den 2 och 3 innevarande månad förda protokoll.

§ 2.

Herr Statsrådet m. m. H. L. Forssell aflemnade en Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen, i fråga om dispositionen af de hittills under Kungsgården Tullgarn brukade hemmanen Tullbotorp N:is 1 och 2 samt lägenheten Eriksö ängar.

Herr Talmannen mottog denna nådiga proposition under förklaring, att Kammaren skulle egna densamma grundlagsenlig behandling.

§ 3.

Herr *A. Th. Strömberg* anmäldes vara af illamående förhindrad att denna dag deltaga i Kammarens förhandlingar.

Vidare upplästes följande af Herrar *H. Schultz* och *J. L. O. Toll* till Kammaren insända sjukbetyg:

Att ledamoten i Riksdagens Andra Kammare, Herr Konsul *H. Schultz* sedan sistlidne Lördags e. m. till följe af sjukdom varit och tills vidare är förhindrad att lemna sin bostad, intygar

Stockholm den 10 April 1878.

A. Werner,
Med. Lic.

Att Öfverste O. Toll, som insjuknat i ledgångsreumatism, antagligen är under de närmaste dagarne oförmögen att infinna sig i Kammaren, intygar

Stockholm den 9 April 1878.

P. J. Wising,
Med. D:r.

§ 4.

Föredros och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts uti Kammarens sammanträde den 6 i denna månad bordlagda nådiga proposition till Riksdagen, angående anvisande af anslag åt Arméförvaltningen för år 1879.

Efter derpå skedd föredragning af Kongl. Maj:ts på bordet hvilande proposition, med förslag till förordning angående upphäfvande af Ridderskapets och Adelsns rätt att göra utpantning hos sina frälsebönder, blef denna nådiga proposition hänvisad till Lag-Utskottet.

§ 5.

Föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda:

Stats-Utskottets utlåtanden N:is 45 och 46; samt

Lag-Utskottets utlåtande N:o 31.

§ 6.

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*

Förekom till behandling sammansatta Stats- och Lag-Utskottets utlåtande N:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående förändrad reglering af skjutsväsendet.

Med förmälan, att vid den granskning, som Kongl. Maj:ts med berörda nådiga proposition (N:o 11) till Riksdagens pröfning och antagande öfverlemnade förslag till stadga angående skjutsväsendet inom Utskottet undergått, såväl förslagets hufvudgrunder som ock dess detaljbestämmelser befunnits vara sådana, att de, enligt Utskottets åsigt, kunde af Riksdagen godkännas, endast med iakttagande af vissa få ändringar, dem Utskottet funnit sig böra föreslå, hade Utskottet hemställt:

att Riksdagen måtte antaga Kongl. Maj:ts i fråga varande förslag med de ändringar och tillägg, som funnes intagna uti det af Ut-

skottet i föreliggande utlåtande framlagda förslag till »Stadga angående skjutsväsendet».

Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.

(Forts.)

Enligt anteckning å utlåtandet voro reservationer mot Utskottets hemställan inom Utskottet anmälda dels af Grefve J. O. Mörner, dels af Grefve A. E. K. Mörner och dels af Herr Asplund.

Rörande sättet för föredragningen af detta ärende anförde

Herr Dickson: I afseende å sättet för föredragningen af detta nu föreliggande betänkande tillåter jag mig att nu för Kammaren framlägga trenne förslag: det ena att *diskussionen må, ehuru beslut fattas paragrafvis, likväl få omfatta betänkandet i dess helhet*; det andra att *vid föredragningen 22 §:n som innehåller, om jag så får säga, sjelfva kärnpunkten af hela betänkandet, måtte föredragas först*; och slutligen för det tredje att Kammaren i afseende å detta ärende måtte fatta samma beslut som föregående Riksdag vid behandlingen af förslaget till ny utsökningslag, nemligen att *Sammansatta Utskottet, för den händelse förslaget eller några af dess delar skulle komma att af den ena eller den andra Kam-maren återförvisas, må lemnas rätt att, vid ärendets förnyade be-handling, i afseende på de paragrafer, hvilka må hafva blifvit med eller utan ändring godkända, föreslå sådana jemkningar, som af ifrågasatta förändringar i återförvisade delar kunna föranledas.*

Herr Key: Jag har endast begärt ordet för att instämma med den föregående värde talaren i hans tvenne första framställningar i afseende å sättet för föredragningen af nu föreliggande betänkande. — Hvad åter hans tredje förslag i detta hänseende beträffar, får jag bekänna, att jag icke hörde detsamma så tydligt, att jag redan nu är beredd att derom yttra mig.

Herr Stråle: I afseende å Herr Dicksons 3:dje förslag om sättet för föredragningen af nu föreliggande betänkande ber jag att få säga, att denna fråga, enligt mitt förmenande, sedermera lämpligast kan afgöras. I öfrigt anhåller jag att få instämma med Herr Dickson.

Herr vice Talmannen Wijk: Till de framställningar i afseende å föredragningssättet, som af Herr Dickson blifvit gjorda, anhåller jag att ytterligare få foga den, att ingressen och rubriken måtte föredragas sist.

Sedan öfverläggningen angående föredragningsordningen härmed förklarats slutad, biföll Kammaren de yrkanden, som derunder blifvit framställda af Herr Dickson; hvarjemte Kammaren beslöt att, enligt Herr vice Talmannens förslag, inledningen till Utskottets hemställan skulle sist till afgörande företagas.

Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)

I följd af de sålunda fattade besluten skedde först föredragning af § 22 i Utskottets förslag till stadga angående skjutsväsendet; varande nämnde paragraf af följande lydelse:

»De bidrag, hvilka jemlikt Landstings af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande godkända beslut böra skjutsentreprenörerne tillgodokomma, skola efter sådan grund utgöras, att bidrag intill belopp, som motsvarar hälften af den för länet eller, der län är i särskilda landstingsområden fördeladt, hvarje sådant område senast fastställda bevillning enligt andra artikeln Bevillningsstadgan, skola gäldas med lika andel af staten och länet eller landstingsområdet, hvaremot den del af erforderligt bidrag, som öfverskjuter nämnda hälft, skall gäldas med två tredjedelar af staten och en tredjedel af länet eller landstingsområdet; börande härvid iakttagas, att, der inom landstingsområde finnes stad, som icke hör till landstinget, den på sådan stad belöpande bevillning icke må i berörda afseenden tagas i beräkning.

Entreprenadbidrag, som efter den sålunda stadgade fördelningsgrunden böra inom län eller landstingsområde erläggas, skola utgöras medelst en särskild afgift, hvilken skall utgå i förhållande till den allmänna bevillning enligt andra artikeln Bevillningsstadgan för fast egendom eller för inkomst af kapital eller arbete, som af en hvar skattskyldig till statsverket erlägges, dock att, så länge bevillningen för jordbruksfastighet utgår med lägre procent än bevillningen för annan fastighet, omförmälda afgift skall utgöras med dubbelt större belopp för bevillning af jordbruksfastighet, än för bevillning af annan fastighet, frülseränta och hvarje annat beskattningsföremål; *äfvensom att i de fall, hvilka i § 18 afses, ej mindre stad för den bevillning, som derifrån utgår, än äfven vederbörande skjutslag för den å hemmanen i skjutslaget belöpande bevillning, skall ega att för den tid, staden eller skjutslaget i följd af hvad derom i nämnda § är stadgadt måste ensamt för sig utgöra skjutsning, tillgodonjuta befrielse från deltagande i de bidrag till skjutsentreprenader, som för samma tid böra utgå från det län eller särskilda landstingsområde, till hvilket staden eller skjutslaget hör.»*

Efter uppläsning häraf yttrade:

Chefen för Kongl. Civildepartementet, Herr Statsrådet Thyselius: Om man lemnar ur räkningen frågan om grundskatterna, hvilken för närvarande är föremål för särskild behandling, är det utan tvifvel bland alla de onera, som hvila på jorden, tvenne, nemligen vägenderhållet och skjutsskyldigheten, hvilka utöfva vida större tyngd än alla de öfriga.

I båda dessa frågor har Riksdagen till Kongl. Maj:t aflåtit skrivelser, med begäran, att Kongl. Maj:t måtte taga de i dessa frågor nu gällande lagbestämmelser i öfvervägande och sedermera till Riksdagen inkomma med förslag till de ändringar i dessa stadganden,

som kunna finnas vara af omständigheterna påkallade. Kongl. Maj:t har också, med bifall till dessa framställningar, för i fråga varande ändamål nedsatt tvenne komitéer, den ena för vidtagande af ändringar i stadgandena om vägunderhållet, den andra för skjuts-skyldighetens omreglerande. Den komité, som har den förra frågan om hand, är ännu af sitt arbete upptagen, då deremot den andra komiténs förslag, sedan det blifvit af Kongl. Maj:t till sina hufvudsakligaste delar bifallet, i dag föreligger till Kammarens afgörande.

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

Dessa båda frågor hafva den gemenskap och det samband sins emellan, att de båda afse att befrämja samfärdseln inom landet, men sträcker man jmförelsen ännu vidare, skall man emellan dem finna många och stora skiljaktigheter äfvensom att det sätt, som kan vara lämpligast för lösandet af den ena frågan, icke kan obetingadt antagas också vara det tjenligaste för afgörandet af den andra.

Hvad nu först och främst angår underhållet af vägar, är det känt, att behovet af vägar först uppstod för dem, som egde jord, och länge ålåg omsorgen och kostnaderna för anläggandet och underhållet af vägen ensamt innehafvaren af egendomen, der den framgick.

Med en ökad samfärdsel hafva äfven lagstadgandena härom undergått förändringar, och på samma gång det ännu åligger den enskilde jordegaren att anlägga och underhålla de vägar, af hvilka han särskildt har nytta, har underhållet af de vägar, hvilka äro till mera allmänt gagn, blifvit distriktsvis ordnad och indeladt.

Från skyldigheten att deltaga i kostnaderna för vägunderhållet är intet hemman, af hvad natur det än vara må, fritaget, med undantag af säterierna i vissa delar af södra Sverige, hvilka åtnjuta den särskilda rättigheten att icke behöfva deltaga i vägunderhållet.

För dem, som färdas å vägarne, är också deras begagnande medgifvet utan alla afgifter, så framt icke med hänseende till någon betydande bro eller något särskildt behof af en väg, som för sitt anläggande fordrar större kostnader eller är af någon viss särskild beskaffenhet eller också helt och hållet blifvit på enskild bekostnad anlagd, någon afgift af den resande i särskildt fall kan påfordras.

I afseende å vägarne gäller, att de äro till största gagnet för dem, som vistas i det distrikt, der de blifvit anlagda, äfvensom att underhållet af dem icke kan med jmförelsevis så ringa kostnad verkställas af andra än af dem, som bo i trakten, och detta är också orsaken, hvarföre vägunderhållningsskyldigheten blifvit ordnad distriktsvis. Detta förutsätter likväl alldeles icke, att *alla* afgifter för detta ändamål uteslutande borde drabba jordegarna inom distriktet eller att andra beskattningsföremål också dertill icke skulle vara skyldiga i rättvis mån bidra.

Vända vi oss nu från denna fråga till den, som rör de resandes befordran, finna vi, att i de äldsta tider, då man antingen färdades till fots eller med egna hästar, funnos i lagarne inga andra

Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)

föreskrifter i sådant hänseende, än att Konungens tjenare, då de reste i Konungens ärenden, skulle af allmogen utan afgift få tillgodonjuta kost, foder för sina hästar och herberge. För andra funnos inga föreskrifter gifna, men den svenska gästfriheten förnekade sig icke i afseende å dem. Man mottog med välvilja äfven den, som kom i egna ärenden; och detta fortgick, så länge åtnjutandet af denna fördel mottogs, såsom den borde mottagas, eller såsom en gård af välvilja, men icke någon rättighet. Men snart kom en annan tid, då man framkom med stora anspråk och våldgästning egde rum. Deröfver klagades länge till dess den konung, som vi hafva att tacka för införande af ordning i många förhållanden och för beredande af skydd för medborgares person och egendom, konung Magnus Ladulås å herredagen i Alsnö år 1285 förordnade, att Konungens tjenstemän fortfarande skulle ega att under sina resor åtnjuta fri kost och fritt herberge, men för öfrige resande skulle det vara förbjudet att tvinga sig till sådant och detta vid äfventyr af för den tiden ganska höga böter. För att emellertid afhjelpa behovet äfven för dessa senare inrättades så kallade taverner, der den resande skulle kunna mot ersättning erhålla kost och husrum för sig och foder för sin häst; och på så sätt fortgick det en ganska lång tid framåt. Under 14:de och 15:de århundradena utkom nemligen icke någon förordning, som innehöll några bestämmelser uti i fråga varande afseende, utan var det först Gustaf Vasa, som förordnade, att den, som reser i rikets ärenden och derpå har Konungens handbref eller Konungens Befallningshafvandes bud, skulle ega rätt att påfordra skjuts, och derjemte förordnades år 1651 ytterligare, att länsmännen, som egde att hafva tillsyn öfver samfärdseln, skulle anskaffa hyrhästar för allmänhens betjenande mot afgift. Emellertid råkade de inrättade tavernerna snart i förfall, så att nya bestämmelser befunnos erforderliga. Det första stadgande, som derefter utkom angående enskilde resandes befordrande medelst skjuts, är, åtminstone så vidt jag har mig bekant, Johan III:s förordning af år 1584, hvarigenom stadgades, att enskilde resande, ehvad de voro köpmän, köpmäns eller andres tjenare, hvem de ock tillkomma kunde, egde att öfverenskomma med gästgifvarne, efter som de om hästlegan bäst åsämjas kunde; och tillades: »hvar ock icke, så må den gå till fot, som sjelf häst icke hafver.» Likartade stadganden utfärdades sedermera genom Norrköpings mandat 1604, 1614 års plakat och 1615 års förordning. Någon tid derefter eller år 1633 utkom dock en förordning, som föreskref, att hållskjuts skulle inrättas, och faststälde en bestämd taxa å de afgifter, som för begagnande af denna hållskjuts borde af enskilde resande erläggas. Af hvad nu blifvit nämnt visat det sig dels att skyldigheten att tillhandahålla resande skjuts icke af ålder hvilat på jorden, dels ock att ersättning skulle för skjutsen erläggas först efter öfverenskommelse, men att, i samma mån samfärdseln utvecklades, det mötte allt större svårigheter att åvägbringa dylika öfverenskommelser och

att derföre det befans nödvändigt att fastställa bestämda taxor. Men dessa taxor uppgjordes då så, att den ersättning den skjutsande skulle erhålla borde fullt motsvara det verkliga värdet af den utgjorda tjänstbarheten. Derför undergingo också dessa taxor tid efter annan förändringar i mån af förändrade förhållanden. Visserligen torde i början, så länge jordbruket låg i linda och de resandes antal var ringa samt penningar här i landet i allmänhet sällsynta, det måhända ansetts som en förmån för jordbrukaren att få upplåta sina hästar till begagnande af andra emot ersättning, men denna förmån blef med tiden allt mindre och förvandlades rent af till en börda i den mån ett mera utveckladt jordbruk tog dragarne i anspråk för egarens eget behof. Derför ser man äfven, hurusom redan så tidigt som vid införandet af vårt nya statsskick man var betänkt på inrättande af entreprenad för skjutsens utgörande, för att derigenom befria den skjutsskyldige allmogen icke blott från de uppoffringar, hvarmed upplåtandet af deras dragare till andras begagnande var förenadt, utan äfven — medgifvom det — från de många obehöriga tilltag, hvartill de, som begagnade sig af deras hästar, gjorde sig skyldige. Till en början lät det sig emellertid icke göra att införa dylika entreprenader och en tid förgick, innan sådant kunde ske. Så småningom kom dock staten till insigt om och erkännande af sin förbindelse att underlätta entreprenadens tillvägbringande och för sådant ändamål lemna de skjutsande understöd, ett understöd som för närvarande, efter hvad vi veta, utgår i form af ett reservationsanslag å 175,000 kronor. Om nu i afseende å *vägunderhållet* grunden för jordegarnes ombesörjande deraf är att söka uti den omständighet, att desse i främsta rummet hafva fördel af vägarne, så eger icke ett liknade förhållande rum med afseende å *skjutsskyldigheten*. Huru mången af vår allmoge är det väl, som företager några längre resor och som, då han någon gång blir nödsakad dertill, dervid icke begagnar sina egna hästar? Skjutsinrättningen är således minst till gagn för dem som hittills burit dess tunga, och Rikssens Ständer hafva också vid flera tillfällen framhållit angelägenheten utaf, att skjutsbördan lyftades från jordbruket. Förhållandena hafva derför hittills lagt hinder och i sin fullhet kan väl ännu icke principen genomföras. Statens rättighet att, när dess intresse så fordrar, taga i anspråk den enskildes hästar och åkdon kan icke bestridas, men denna rättighet är en nödfallsutväg och kan icke, utan att en orättvisa eger rum, anlitas längre än nöden kräfver. Under de senaste Riksdagarne har fråga också blifvit väckt om upphäfvande af den jorden åliggande skyldigheten att ansvara för resandes befordran, och representanten för Hernösand med flere städer, som redan då var och ännu är styresman för ett af våra nordligaste län, var just den, som vid 1875 års Riksdag, sedan en af honom nästföregående år uti denna fråga väckt motion icke vunnit Riksdagens bifall, förnyade motionen. I densamma föreslog han, att skjutskostnaden, beräknad efter en häst och för en mil, skulle bestämmas vid den årliga markegångssättnin-

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*
(Forts.)

Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)

gen för hvarje län eller särskilda distrikt; att vid entreprenadauktion skulle utrönas, huru resande kunde på billigaste villkor befordras; att de bidrag, som utöfver skjutslegan kunde komma att erfordras, skulle af landstingen utbetalas, och att uttaxeringen af den skatt, som uti i fråga varande hänseende blifvit af landstinget beslutad, skulle ske af länets befolkning i förhållande till den allmänna bevilningen enligt andra artikeln, men att staten sedermera skulle lemna ersättning för ena hälften. Vi känna alla, att denna motion till hufvudsaklig del vann Stats-Utskottets understöd. Frågan förekom först till behandling i Första Kammaren. Meningarna voro der delade och frågan föll, men likväl på *det* sätt, att 36 röster afgåfvos emot och 29 för förslaget, således med endast 7 rösters öfvervigt. I Andra Kammaren åter antogs förslaget, sedan det först blifvit återremitteradt, och vid derefter anställd gemensam votering, som kunde ega rum, derigenom att med förslaget blifvit förknippad frågan om ett anslags beviljande, segrade Utskottets förslag med 193 röster emot 118. Det bör likväl nämnas, att vid denna votering omröstningen uti Första Kammaren utföll vida mer mot förslaget än då frågan den första gången förevar till behandling.

Sedan den skrifvelse, som Riksdagen genom förslagets antagande sålunda beslutit, inkommit till Kongl. Maj:t, infordrades samtliga Konungens Befallningshafvandes utlåtande i saken. De fleste af dem funno de principer som lågo till grund för förslaget rigtiga, och det är med glädje, som jag får omnämna, att de Herrar landshöfdingar, som äro medlemmar af denna Kammare, och yttrade sig öfver förslaget, till en del godkände detsamma och till en annan del dervid föreslogo modifikationer, dem jag likväl hoppas hafva af den komité, som för frågans behandling sedermera tillsattes, blifvit i väsentliga delar beaktade. Den komité, som för den grannliga frågans närmare utredning tillsattes, bestod af sex ledamöter, deraf tre voro stadsbor och de öfrige tre bosatte på landet. Alla desse voro med frågan förut väl bekante, om de än i flera hänseenden hade skiljaktiga åsikter. Af de tre förstnämnde var en landshöfding, den andre landssekreterare och den tredje chefen för vårt postverk. De öfrige, af hvilka den ene var bosatt i södra, den andre i mellersta och den tredje i norra delen af riket, voro samtliga jordegare, i thy att en var egare af vidsträckta säterier i flere af rikets provinser och de begge andre innehafvare af åtskillig oprivilegierad jord. Jag hoppas, att Kammaren häraf skall finna, att i denna komité tillfälle var lemnadt de särskilda meningarna att drabba tillsammans, så att man slutligen skulle kunna komma till ett resultat, som icke i några hänseenden kunde anses ensidigt. Och en sådan förhoppning torde vara dess mera berättigad, som Kongl. Maj:t, då han nedsatte komitén, icke gjorde sådana inskränknningar i dess program, som dem, hvar-till Riksdagens skrifvelse kunde gifva anledning. Detta program upptog, att den resande borde, såvidt ske kunde, betala värdet af legan för den häst, han begagnade; att entreprenad skulle ega rum; samt att om det

befunnes, att man icke utan särskildt bidrag kunde få entreprenör antagen, att för bestämd lega skjutsen verkställa, detta bidrag skulle bekostas till en del af staten och till den återstående delen icke allenast af dem, som enligt hittills gällande lagstiftning äro skjutsningsskyldige, utan äfven af andra samhällsklasser. Som sagdt, komiténs ledamöter representerade skilda åsikter och tänkesätt. Men huru motsatta dessa meningar voro, lifvades dock komiterade af ett gemensamt nit, att denna vigtiga fråga måtte, såväl i enlighet med det allmännas önskan som i synnerhet med hänsyn till det rättvisa kraf den afsåg att afhjelpa, få en snar och lyckosam lösning. Och följden häraf blef den, att alla sex ledamöterna i komitéen kunnat underskrifva det afgifna betänkandet utan att anteckna reservation mot någon enda punkt. De af Riksdagen angifna grunder hafva likväl, såsom vi veta, icke blifvit helt och hållet af komiterade antagna. De hafva visserligen godkänt, att skjutsens verkliga värde skulle bestämmas, men på samma gång ansett, att detta bestämmande icke borde öfverlemnas uteslutande åt landstingen, utan att sedan landstingen och Konungens Befallningshafvande afgifvit yttrande i ämnet, skulle Kongl. Maj:t deröfver i sista hand fatta beslut. Med hänsyn till olika förhållanden inom olika delar af landet hafva komiterade vidare ansett, att statsbidragen icke borde lika begränsas inom alla län. De hafva uppstått den otvifvelaktigt rigtiga satsen, att, när inom något län bidragen för entreprenaden ställa sig högre än i andra län, skulle, så snart entreprenadbidragen uppgått till en viss del af bevillingen, staten öfvertaga en större del deraf i förhållande till landstinget. Komiterade hafva äfven, på det att den nya inrättningen icke måtte leda till kommunikationernas afbrytande, föreslagit, att när entreprenad icke kan på billiga vilkor åstadkommas, skall skyldigheten kvarstå för dem, som förut haft skjutsningsbestyret sig pålagdt, att fortfarande ombesörja detsamma. I detta förslag, som i hufvudsakliga delar är af Kongl. Maj:t till Riksdagens antagande förordadt, har nu äfven Sammansatta Stats- och Lag-Utskottet i det väsentligaste instämt. Uti en fråga af sådan omfattning som denna är det omöjligt, att den ena enskilda meningen skall kunna stämma fullkomligt öfverens med den andra. Tankarne kunna i fråga om de smärre detaljerna vara olika hos en och hvar. Men ett stort mål ligger före; och för att vinna detta måste man se bort från de små skiljaktigheterna. Så har Kongl. Maj:ts regering tänkt, då den nästan oförändradt framlagt för Riksdagen det af komiterade utarbetade förslaget. Och på samma sätt har utan tvifvel äfven Utskottet uppfattat saken.

Da jag nu är den förste, som i denna Kammare yttrar mig i frågan, har jag naturligtvis icke några härstädes framkastade invändningar mot förslaget att till besvarande upptaga. Men i de utaf ledamöter från Första Kammaren afgifna reservationerna finnas emellertid uttalade några satser, hvilka torde finna genljud äfven i denna Kammare och hvilka jag, som icke, oaktadt jag mycket önskade det,

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*

(Forts.)

Ang. förändrad är i tillfälle att vidare öfvervara denna Kammares förhandlingar, *reglering af* skall anhålla att redan nu få bemöta. *skjutsväsendet.*

(Forts.)

Det har blifvit anfördt emot förslaget, bland annat, att den närvarande tidpunkten icke skulle vara lämplig för denna frågas afgörande, och såsom skäl för ett dylikt påstående har framhållits att grunderna för fördelningen af landstingens skyldighet att deltaga i samfärdselns befrämjande skulle sökas i den nu gällande bevillningsstadgans föreskrifter, men att dessa skulle i många hänseenden vara origtiga och olämpliga samt att genom dessa grunders tillämpande i det nya förslaget en orättvisa, större än den som hittills varit mot de skjutsskyldige rådande, skulle tillfogas dem, som förut varit från skjutsskyldighet befriade. Jag ber att med anledning häraf få nämna, att äfven jag visserligen anser den gällande bevillningsförordningen hafva sina fel och till och med temligen stora, och detta är äfven i mitt yttrande till statsrådsprotokollet villigt erkänt. Men i afseende å bevillingstaxeringen för *fast* egendom ber jag likväl få fästa uppmärksamheten derpå, att gällande Bevillningsförordning stadgar, att fast egendom skall uppskattas till sitt verkliga värde med ledning af köpeafhandlingar, arrendefgifter, värden för belåningar och öfriga uppgifter eller inhemtade upplysningar, samt att för tillsynen deröfver, att dessa föreskrifter må blifva behörigen verkställda, det är lagdt i Konungens Befallningshafvandes hand att utse ordförande i bevillningsberedningen; att desse ordförande hafva till skyldighet att, derest de i något hänseende anse den föreslagna uppskattningen och deraf följande bevilling icke vara riktig, till protokollet sådant låta anteckna; att vidare i taxeringskomitén landshöfdingen sjelf, der han så finner för godt, kan vara ordförande, samt att honom åligger att bestämma tiden för dess sammanträden, så att kronofogden och häradsskrivaren kunna vara tillstädes; att kronofogden åligger att dervid föra det allmännas talan; att vidare i pröfningskomitén landshöfdingen är ordförande med rättighet att deltaga i öfverläggningarna och att han utser ledamöter i pröfningskomitén bland de personer, som taxeringskomitén föreslagit, samt slutligen att landskamreraren skall vara tillstädes för att der iakttaga kronans rätt. Det må vara en sanning — och jag erkänner det villigt — att dessa komitéer till större delen besättas med personer, för hvilka det synes företrädesvis önskligt, att jorden icke blifver allt för högt taxerad; men det finnes likväl, såsom jag haft äran nämna, tillräcklig motvigt mot missgrepp i dessa hänseenden, och i händelse man skulle anse resultatet af dessa komitéers verksamhet icke vara rättvist, finnes det ju högre auktoriteter att vädja till, nemligen Kammar-rätten och Kongl. Maj:t. Då dessa stadganden i afseende på grunderna för taxeringsvärdenas bestämmande, efter mitt och, som jag tror, de flestes uppfattning, äro de bästa vi för närvarande kunna hafva, och då det är sörjdt för tillämpningen af dessa stadganden, har jag svårt att föreställa mig, att någon så skriande orättvisa borde kunna upp-

stå vid taxeringsvärdenas bestämmande. Det är likväl utan tvifvel, att på några ställen dessa värden kunna vara satta väl lågt, men måhända inverka derpå äfven omständigheter, hvilkas betydelse man icke kan helt och hållet underkänna. Enligt sammandraget öfver sistlidet års bevillning, utgör bevillningen för jordbruksfastighet i hela landet 569,146 kronor 90 öre. Detta belopp förefaller icke särdeles högt, men om vi jemföra det med den tabell, som förekommer här i komiténs betänkande, finna vi, att entreprenadbidraget uppgår till ett belopp af 858,850 kronor för landet ensamt. Om derifrån äfven skulle dragas hela beloppet af den ersättning, Riksdagen beviljat till skjutstungans lättande för både land och stad, eller 175,000 kronor, återstår ändock ett belopp af mer än 683,000 kronor, som jorden har att bära till följd af stadgandena rörande skjutsen. Jag har förut tagit mig friheten nämna, att jag icke anser denna skjutsbörda rättvist hvila på jorden. När dertill komma alla de uppoffringar, som måste bestridas af dem, hvilka utan att hafva ingått på entreprenad verkställa skjutsning, så tror jag, att, då från hela bevillningsbeloppet afdrages den del, som hvilar på säterier, boställen och annan jord, som till följd af sin belägenhet icke besväras af skjuts, det skall lemnas obestriddt, att de till skjuts indelade hemmanen utom sin bevillning hafva att på grund af skjutsen draga en börda, dubbelt så tung som bevillningen. Det har blifvit sagdt — och jag tror det — att just denna, en stor del fastigheter betungande, särskilda skyldighet vållar, att jordbruksfastigheten icke uppskattas till sitt rätta värde; detta åter föranleder dertill, att den norm, efter hvilken man för detsamma deltagar i kommunalutskylderna, blifver lägre än hvad den borde vara.

Jag tror således, att en jordbruksfastigheterna bevisad rättvisa i nu i fråga varande hänseende kommer att ur andra synpunkter lända de öfriga beskattningsföremålen till gagn.

Man har sagt, att ändring i Bevillningsförordningen först borde ske och sedermera kunde man tänka på skjutsen; men mig synes förhållandet böra vara ett motsatt. Jag håller nemligen före, att man bör redan *nu* befria jorden från en skyldighet, som icke bör åligga den, och sedermera, så snart ske kan, se till om och i hvad hänseende Bevillningsförordningen bör ändras, samt nu och framgent lägga sig vinn om densammas samvetsgranna tillämpning.

Den anmärkningen har blifvit mot förslaget framställd, att landstingen icke skulle vara den rätta auktoriteten att befatta sig med frågor af denna beskaffenhet. Riksdagen har dock i dess skrifvelse uttalat den åsigt, som är i förslaget uttalad, samt blifvit deruti understödd af de fleste Konungens Befallningshafvande, och jag ber derjemte att få fästa uppmärksamhet derå, att enligt föreliggande förslag skulle landstingens inflytande blifva vida mindre än Riksdagen i sin skrifvelse afsåg. Om förslaget antages, så ha Konungen och Riksdagen gemensamt bestämt grunderna för skjutsväsendets ordnande. Landstingen tillkomma sedermera *icke* att be-

Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)

Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)

stämman legans belopp, utan endast att afgifva förslag dertill, angående hvilket förslag, sedan Konungens Befallningshafvande deröfver yttrat sig, Kongl. Maj:t utfärdar bestämmelser. Och i afseende å entreprenadbidragens antagande eller icke är landstinget icke den auktoritet, som i sista hand beslutar, utan Konungens Befallningshafvande har äfven att derom yttra sig, och i vissa fall skiljer Konungen dem emellan.

Det erkännes temligen allmänt, att skjutsen icke vidare bör hvilas på jorden. Men i afseende på fördelningen af de utgifter, som af en sådan förändring skulle blifva en följd, hafva särskilda meningar af reservanterne blifvit uttryckta. Att staten icke ensam kan öfvertaga dessa bestyr och utgifter, är ådagaladt genom den erfarenhet, som man vunnit i afseende å postskjutsens reglerande, och är äfven af reservanterne medgifvet. Det har i en af reservationerna blifvit hemstäldt, huruvida det icke vore lämpligast att af dessa utgifter staten vidkändes fyra femtedelar och skjutslaget en femtedel. Häremot ber jag att få erinra, att detta icke vore ett steg framåt på den bana Riksdagen i detta afseende utstakat. Frågan om sättet för samfärdselns ombesörjande har varit föremål för den lagstiftande maktens förordnanden under en lång tid. Målet är att denna omsorg må blifva en det allmännas uteslutande angelägenhet; men så långt hafva hvarken Riksdagen, komiterade eller Kongl. Maj:t ännu ansett oss kunna komma. Vi skola dock söka att genom de beslut, som här fattas, närma oss dertill. Och i detta syfte är i förslaget kretsen för deltagandet uti de afgifter, som för ändamålet äro erforderliga, vidgad från skjutslaget till landstingsdistriktet.

Såsom skäl mot att länet eller landstingsdistriktet borde gemensamt betala en del af entreprenadbidraget har man framhållit de ojemnheter i dessa afgifter, som skulle träffa de särskilda länen. Häremot ber jag att få framställa den frågan, huruvida, om ojemnheter i förenämnda afseende måste förefinnas, det icke är bättre, att de ega rum de särskilda länen emellan, än att de existera emellan skjutslag belägna bredvid hvarandra. Och då hvarje hemman, som är skjutsskyldigt, komme att till visst skjutslag indelas, skulle Konungens Befallningshafvande mängen gång komma i stor tvekan hvart han skulle förlägga de särskilda hemman, hvilka icke voro lämpligt belägna med hänsyn särskildt till det ena eller andra skjutslaget. Genom besluten i detta hänseende komme ock sannolikt att föranledas betydande olikheter i de särskilda skjutslagens utgifter, hvilka olikheter, svåra eller omöjliga att på ett nöjaktigt sätt utjemna, skulle framkalla en mängd klagomål och mycket missnöje. Skulle nu inom det sålunda rekonstruerade skjutslaget entreprenad icke kunna åstadkommas och således alla de skjutsskyldige hemmansegarne, äfven de, som voro längst bort boende, nödgas inställa sig vid gästgifvaregården, för att i sin tur emottaga resande till befordran, blefve följden *den*, att vi nödgades komma tillbaka till en inrättning (hållskjutsen), som länge sedan blifvit af det all-

männa omdömet utdömd, men i detta fall skulle uppstå i en vida svårare gestalt än förut. Jag tror således, att detta förslag icke bör hafva någon framgång.

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*

(Forts.)

I afseende på den gjorda anmärkningen, att tungan af skjutsväsendet skulle blifva olika för olika län, är såsom ett slående exempel framhållet Jemtlands län, hvilket uti en afgifven reservation blifvit anmärkt såsom särdeles vanlottadt. Det är ock så, när man ser, att beloppet af de entreprenadbidrag, som inom länet utgöras, skall uppgå till 108,100 kronor. Onekligen förtjenar ett sådant förhållande stort afseende; men om Riksdagens förslag blefve antaget och staten åtog sig att betala hälften af nämnda belopp, så skulle för länet i fråga dess andel nedgå till 54,500 kronor; och då enligt komiterades af Kongl. Maj:t förordade förslag den del af erforderligt bidrag, som öfverskjuter hälften af länets bevilling, skulle gäldas med två tredjedelar af staten och af länet med en tredjedel, så nedginge länets bidrag ytterligare till 38,200 kronor; men komiterade hafva tillika anmärkt, att, när nu utgående entreprenadbidrag bestämdes, var skjutslegan i Jemtland i allmänhet icke högre än en krona och tjugu öre per mil, fastän den redan då kunde höjas till en krona och sextio öre. Af denna anledning och flera andra, såsom de lättnader för entreprenaders åstadkommande, som blifvit föreslagna, ökedagsverkens höga pris då nu gällande entreprenadaftal ingingos, hafva komiterade uppgjort den beräkning, att Jemtlands läns bidrag till entreprenaderna skulle komma att inskränkas till 21,561 kronor och således, om förslaget antages, minskas med mera än 86,000 kronor.

Det bör dock anmärkas, att man, för att göra räkningen riktig, bör derifrån afdraga det belopp, som länet uppbär af de medel, utgörande för hela riket, såsom förut nämndt är, 175,000 kronor, Riksdagen anslagit till entreprenadskjutsningens underlättande. Men ännu har jag att omförmåla en sak, som kommer att högst väsentligt minska länets utgifter. På statens bekostnad bygges för närvarande en jernväg, hvilken skall genomgå provinsen, och hvilken jernväg faller nära tillsammans med den allmänna farleden och invid den samma belägna skjutsstationer, derifrån antalet årligen utgående hästar räknas till tusental och vid hvilka entreprenadbidragen utgå i tiotusental kronor. Det lärer väl icke vara tvifvel underkastadt, att icke, likasom på andra ställen längre ned i landet, invid den jernväg, af hvilken den i fråga varande skall utgöra en del, dessa entreprenadbidrag skola komma att väsentligen nedgå. Då nemligen för de resandes framskaffning och för forsling af tunga produkter, som nu af hästar framföras, jernvägen kan begagnas, blir utan tvifvel tillgången på hästar för fortskaffning af resande så mycket större, att äfven entreprenadbidragen böra kunna nedsättas. Särskildt hvad Jemtland angår är i den afgifna reservationen anmärkt, att den lilla staden Östersund har sig åsatt en bevilling, större än hela länets. Detta är en uppgift, som utan tvifvel slår hvar och

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*
(Forts.)

en med förvåning; men då Bevillningsstadgan föreskrifver, att fast egendom skall uppskattas till sitt verkliga värde, och då på länets myndigheter ansvaret ligger att tillse, att denna författning noga efterlefves, så hade jag icke föreställt mig annat, än att det inbördes förhållande, som är emellan nämnda stad och län i fråga om bevillningstaxeringen rådande, är ett uttryck af hvad rätt och tillbörligt är. Den vid utlåandet fogade reservation antyder likväl, att rättvisa i dessa hänseenden icke eger rum, och jag tillåter mig icke nu något vidare yttrande härom.

Det har vidare blifvit sagdt uti reservationen, att den orättvisa som tillskyndas egarne till privilegierad jord, derigenom att de skulle uti entreprenadbidragen deltaga, kunde utjemnas derigenom, att de skjutsskyldige finge vidkännas en större andpart deri, och att detta vore en åtgärd, lika befogad som lätt funnen. Den utvägen kan visserligen vara lätt funnen, men huruvida den är lika befogad, vill jag lemna derhän, då anledningen hvarför jordbruksfastighet skulle i större mån än andra beskattningsföremål deltaga i entreprenaderna, är att söka i den omständighet, att jorden anses i allmänhet taxerad efter billigare grunder än öfriga beskattningsföremål, och detta skäl gäller jordbruksfastigheter i allmänhet.

Slutligen har mot förslaget blifvit anförd en omständighet, hvars riktighet jag icke kan till fullo bestrida, den nemligen att genom de framlagda stadgandena samfärdseln skulle i någon mån försvåras och fördyras. Men äfven för bemötande af detta inkast tror jag mig hafva skäl tillhands. Så länge nemligen legan icke sättes högre, än att den motsvarar skjutsens verkliga värde, och så länge hvad i öfrigt erfordras för skjutsskyldighetens upprätthållande till beredande af de resandes fortkomst bestrides af staten och länet, tror jag icke, att de resande hafva något skäl till klagan.

Det har blifvit sagdt, att förhållandet mellan land och stad icke vore i förslaget rätt iakttaget, utan att städerna skulle oskäligt betungas. Komiterade hafva dock i sitt förslag icke gjort någon skilnad mellan land och stad, så vidt de tillhöra ett och samma distrikt. Till bemötande af anmärkningen vill jag lägga ännu ett skäl, nemligen att den bevillning, som är städerna påförd, åtminstone icke uteslutande utgår af städernas invånare. Vi känna nemligen, hurusom en mängd bankinrättningar och större bolag hafva sina fora i våra städer, ehuru flere af dess delegare kunna vara å landet bosatte, och den bevillning, som utgår af så beskaffad egendom, fastän den beräknas inom staden, träffar således icke uteslutande staden utan ock landet. Detta är en omständighet, hvarpå jag ber att särskildt få fästa uppmärksamhet.

Jag har kan hända länge nog uppehållit Kammarens tid, men jag har ansett mig i en fråga af sådan vigt som denna, och hvilken synes mig komma att inom Riksdagen möta ett icke obetydligt motstånd, icke böra underlåta att inför representationen framlägga de grunder, hvilka föranledt Kongl. Maj:t att afgifva det förslag,

som nu underställes Riksdagens pröfning och hvarå jag, med känsla af det rätta i förslaget's syftning, också vågar motse Kammarens bifall.

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*

(Forts.)

Herr Dickson: Det vill synas mig, som om lagstiftningen, när den företager sig det svåra uppdraget att afskaffa sedan länge bestående orättvisor — och jag vill ganska gerna medgifva, att skjutsskyldigheten under nuvarande förhållanden trycker jorden på ett orättvist sätt, hvarföre jag ock gerna för min del vill bidraga till dess upphäfvande eller åtminstone lindrande så mycket som möjligt — som, säger jag, när lagstiftningen företager sig något sådant, den dervid bör noga akta sig för att icke i stället för den gamla orättvisan skapa en *ny* kanske lika svår och tryckande och i lika behof att afskaffas som den föregående varit. Jag fruktar högeligen, att antagande af nu föreliggande förslag just skulle bidraga till detta, eller att man derigenom — för att begagna ett gammalt ordspråk — skulle komma att bota ett ondt med ett värre. Förnämsta skälet till denna min farhåga är det, att enligt det nya förslaget en i hög grad olika beskattning skulle träffa olika delar af landet. Enligt nämnda förslag skulle nemligen en stor del af vårt land, ja, man kan i allmänhet säga hela landet norr om Dal-elfven komma att för i fråga varande ändamål vidkännas en ganska dryg beskattning. Isynnerhet skulle denna beskattning drabba Norrland, hvilket, som vi alla veta, redan af naturen är ganska styfmoderligt behandladt och som dessutom åtminstone allt hittills icke fått draga fördel af dessa jernvägar, som å det öfriga landets framåtskridande haft ett så välsignelserikt inflytande. Härtill skulle nu detta Norrland på sådant sätt, som här föreslagits, komma att draga en så stor förökad börda.

Jag behöfver icke anföra alla de bevis för rigtigheten af detta faktum, som jag skulle vilja, ty detta blefve endast ett uppreparande af hvad som innehålles i den sakrika och upplysande reservation, som Herr Asplund bifogat Utskottets betänkande, men jag kan dock icke underlåta att särskildt påpeka, huru förhållandet komme att blifva med Jemtland. Enligt komiterades förslag skulle den till utgörande af länets andel i entreprenadbidragen erforderliga afgift belöpa sig till 67 öre på hvarje krona af den enligt andra artikeln utgående bevillning. Detta efter komiterades förslag, men om 1875 års entreprenadbidrag läggas till grund för beräkningen, skulle afgiften blifva ännu betydligare, nemligen 118 öre på bevillningskronan; och denna senare beräkning är säkerligen mera tillförlitlig, ty den förutsättning, hvarifrån komiterade utgått, eller att skjutslegans föreslagna förhöjning skulle i samma mån minska entreprenadbidragen, har kanske icke fullt skäl för sig, utan tvärt om har erfarenheten hittills tillräckligt visat, att ökad skjutslega just bidrager till ökad entreprenadsumma. Men hvad skulle följden blifva? Jo, följden skulle blifva den, — hvilket tyckes mig vara klart och

Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.

(Forts.)

tydligt orättvist, — att en dagakar i Jemtland, som skattar för en inkomst af 800 kronor — och huru många vid de stora sågverken uppe i Norrland finnas icke, som det göra, — han skulle bidra till skjutsen i Jemtland mera än en besuten hemmansegare, som eger ett hemman, taxerad till 8,000 kronor. Detta finner jag i högsta måtto obilligt, och jag tror icke, att någon skall derutinnan motsäga mig. För ett hemman, taxerad till 8,000 kronor, betalar egaren naturligtvis i bevillning efter andra artikeln 2 kronor 40 öre, och efter förslaget skulle han betala i afgift till entreprenadbidragets utgörande efter bevillningens dubbla belopp, eller 4 kronor 80 öre, hvaremot den efter 800 kronors inkomst taxerade dagakarlen skulle betala i bevillning 5 kronor, och således skulle denne dagakar betala till skjutsen 3 kronor 33 öre, då en besuten hemmansegare med ett hemman, värdt 8,000 kronor, blott skulle betala 2 kronor 33 öre, således mindre än dagakarlen.

Jag önskar af allt mitt hjerta, att denna fråga skulle kunna lösas på något billigt sätt, och jag tror, att reservanterne i de reservationer, som åtfölja detta betänkande, antydtt sådana grunder, hvarigenom detta skulle kunna ske. Jag tror, att mycket ligger deri, att det ifrågasatta tillskottet skulle bestridas af *statens* nedel, ty derigenom skulle den ojämnhet, som består emellan de olika provinserna, försvinna och hela landet draga sin del af bördan. Vidare, för att förekomma allt för höga entreprenadbelopp, anser jag, att, på sätt reservanterne Grefve J. O. Mörner och Herr Asplund föreslagit, det vore ganska lämpligt, att en viss qvot af beloppet skulle falla på skjutslaget, och att det öfriga skulle förskjutas af staten. Huru stor denna qvot skulle vara, vågar jag icke yttra mig om. Herr Asplund har föreslagit, att skjutslaget skulle betala en femtedel och staten fyra femtedelar, och, om detta vinner bifall, måste man medgifva, att jordbrukarne derigenom skulle få en stor lindring i sitt betryck. Jag tror vidare, att det skulle vara synnerligen lämpligt, att, i likhet med hvad samme reservant yttrat, landstingen skildes från all befattning i detta hänseende. Ty jag tror icke, att de personer, som i dem sitta, äro lämpliga att bestämma, om entreprenadbeloppet bör antagas eller nedsättas. Min önskan är således, att, om denna fråga skulle lösas på ett sätt, som vore fördelaktigt för jordbrukarne och icke obilligt, såsom de nuvarande förhållandena äro, det skulle blifva i det syfte Grefve Mörner i sin reservation antydtt och Herr Asplund vidare utvecklat, eller såsom Grefve Mörner uttryckt det i dessa hufvudpunkter:

»att entreprenader i möjligaste mån inrättas;

att entreprenadbidragens belopp pröfvas af Konungens Befallningshafvande, med klagorätt i vanlig ordning för vederbörande;

samt att af entreprenadbidragen någon mindre del får af skjutslaget gäldas, men skjutslaget i öfrigt åtnjuta den lindring, att afgiften till öfverskjutande belopp blifver med statsmedel gulden.»

Jag tror, att frågan på detta sätt lämpligen skulle lösas.

Jag vill icke vid detta tillfälle ingå i någon närmare kritik af *Ang.förändrad* förslaget, men jag anser mig böra göra en liten anmärkning. Jag *reglering af* anser nemligen förslaget icke vara öfverensstämmande med tidsandan. *skjutsväsendet.* Vid skjutsbördans aflyftande bör man väl tillse, utom det att man gifver en lindring åt jordbrukarne, att man i någon mån äfven befordrar samfärdseln. Men jag tror, att detta förslag innebär en återgång mot hvad vi i detta afseende nu ega, ty den, som efter detta förslag skall resa med förbudssedlar, kommer icke fort fram. — Jag vill dock icke göra något yrkande om afslag, utan hemställer om en återremiss af 22 §, i syfte att Sammansatta Utskottet förändrar densamma, så att grunderna för fördelningen af afgiften för skjutsväsendet uppställas i enlighet med det af reservanterne antydda förslag.

(Forts.)

Derefter upplästes ett af Herr Bäckström aflemnadt skriftligt anförande, så lydande:

I denna fråga ser man så väl af reservanterne i Utskottet, som behandlat den, som af de större tidningarne, att det medgifves att skjutsningstungan, sådan den nu utgöres, icke är fullt rättvist fördelad, men anser dock, att den åtgärd som nu är föreslagen kommer att leda till ändå större orättvisor. För dem, som fattat saken så, synes det föga betyda att det finnes hemmansegare som, för att tillhandahålla skjutshästar åt dem som icke betala ett enda öre utom den stadgade skjutslegan, få betala 3 à 400 kronor per hemman, hvilket ibland kan gå till öfver 20 kronor för hvarje utgången skjutshäst, som skall stå i beredskap för dessa resande herrar.

Med ett par exempel vill jag visa att så kan förhålla sig.

Före år 1875 anordnades fyra nya gästgifverier efter den ny-anlagda vägen inom Piteå socken i Norrbottens län från Raknäs by till Arvidsjaur och å hvilka gästgifverier entreprenadbidragen uppgingo till 4,950 kronor per år, derå erhöles i statsbidrag 392 kronor 80 öre, då återstoden, som af hemmansegarne skulle betalas, var 4,557 kronor 20 öre. Antalet hästar som utgått på hela året på alla fyra gästgifverierna var 200 stycken (se Skjutskomité-betänkandet sidan 77, tabellerna), hvadan hemmansegarnes utgift var 22 kronor 78 öre för hvarje skjutshäst som under året utgått. Denna entreprenadutgift var lagd på de gamla skjutslagen i Piteå socken, men hvarifrån de befriades, efter anförd klagan hos Kongl. Maj:t, och Konungens Befallningshafvande förstäudigades att derstädes ordna skjutsen i enlighet med Kongl. Kungörelsen den 14 December 1866.

Denna anordning har dock icke å denna vägsträcka, som är omkring $7\frac{1}{2}$ mil lång, ännu kommit till stånd, emedan ingen velat åtaga sig hålla ett bestämdt antal hästar tillhanda endast mot skjutslega, den må sättas hur hög som helst. Följden är att å denna vägsträcka finnes nu ej någon skjutsstation eller i sådant afseende — någon skjutsskyldig. Men deraf har ock uppstått ett

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet. annat ganska betänkligt förhållande, som kan leda till svåra följder för dem som bo utmed denna väg, i fall följande relaterade saken komme att i Högsta instansen afgöras till de skjutsandes nackdel. (Forts.) Saken är den, att förliden vinter anklagade trenne embetsmän fem nybyggare, som bo vid vägen, derföre att de ej genast hade hästar till hands för deras resa och hvilka stackare fingo sig tvenne kansli-förhör i Luleå 12 å 13 mil från hemmet, hvarvid utslaget blef, att de fingo plikta och betala omkostnader med tillhoppa omkr. 270 kronor, detta ändock de för tillfället icke hade hemma några till skjuts dugliga hästar, utan hade dem dels i skogskörslor och dels derföret utlemnade till andra resande. Målet ligger nu hos Kongl. Hofrätten.

Med anledning af berörda nya väg blef ock inom Arvidsjaur socken inrättade nya gästgifverier, hvaraf ett vid Arvidsjaur kyrkoplats, hvilket tillades ett skattetal af 4,78 hemman, som skulle betala en entreprenadsumma af 2,000 kronor, utgörande 418 kronor 41 öre pr hemman, men hvartill de dock erhöilo statsbidrag 615,52 kronor, hvadan deras verkliga utgift var 1,384 kronor 48 öre eller 289 kronor 60 öre per hemman, om 8 kronor 5 öre för hvar utgången häst.

Kan det verkligen vara rättvisare att sådana hemmansbrukare med många andra skola ensamma tryckas under detta tunga ok, och att de, som i mån af sitt hemmantal utgöra skjutsbidrag till andra skjutslag, såsom förhållandet är med de fem ofvannämnde nybyggarna, men råka bo vid en väg, der skjutsanstalt ej kan åvägabringas efter derför gällande författning, likväl möjligen kunna tvingas att på tillsägelse tillhandahålla hästar för resande tjenstemän, ja till och med äfven, om de för tillfället ej hafva sådana hemma, än att de samhällsklasser, som nästan uteslutande begagna detta samfärdsmedel, bidraga något till dess upprätthållande?

Ty hemmansbrukare i allmänhet, åtminstone i min ort, begagna skjutshästar endast undantagsvis, så att, om andra samhällsklasser ej behöfde mera anlita gästgifvareskjuts än hemmansegarne, man kunde i det närmaste utan skada borttaga hela denna dyra apparat, och då knappast någon lærer med fullt fog kunna påstå, att skjutsskyldigheten är något hemmanen åtföljande realonus, som utan full ersättning skall utgöras och då denna fulla ersättning icke kan på många ställen med den stadgade skjutslegan erhållas, hvilket bevisas af de större och mindre entreprenadsummorna, så kan jag ej finna någon orättvisa i att alla samhällsklasser bidraga till upprätthållande af detta samfärdsmedel, för så vidt det icke kan åstadkommas med den föreskrifna skjutslegan.

Detta har lyckligtvis sent omsider ändtligen en föregående Riksdag insett och Kongl. Maj:t i följd af denna Riksdags skrifvelse förordnat en komité, som äfven insett detsamma, samt Kongl. Maj:t ock till denna Riksdag aflåtit nådigt förslag, hvilket ock det sammansatta Utskottet tillstyrkt, hvadan jag är böjd för att tro det ingen nu på fullt allvar vill rifva sönder frågan och får för den 1 anhålla om bifall till Utskottets förslag i dess helhet.

Vidare anförde:

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

Herr Hedin: Herr Talman! Jag skall genast säga min mening om det föreliggande förslaget. Herr Statsrådet och Chefen för Kongl. Civil-departementet har varmt uttalat sig om rättvisan i fordringarna på en reglering af skjutsväsendet. Jag antager, att ingen kan finnas vare sig så blind eller så obillig, att han icke medgifver denna rättvisa. Men för min del säger jag: hundra, ja, tusen gånger hellre skjutsningsbesvärets öfverflyttande i dess helhet på statsverket, än antagande af en sådan lag som den nu föreslagna.

Innan jag, Herr Talman, öfvergår till Utskottets utlåtande, skall jag bedja att få säga några ord med anledning af ett förklarande i den Kongl. propositionen, om hvilket det Sammansatta Stats- och Lag-Utskottet väl icke ansett sig tillkomma att yttra någonting. På sidan 2 i den Kongl. propositionen erfar man, att Kongl. Maj:t af, bland andra, det skäl, att »blindring uti ett med innehafvande af vissa jordbruksfastigheter nu förenadt åliggande» bör ske, funnit sig föranlåten att till Riksdagens pröfning och antagande hänskjuta förslaget till reglering af skjutsväsendet. Skälen äro flera, men det nyss nämnda är ett af dem, som föranledt Kongl. Maj:t att för förslagens genomförande begära Riksdagens konstitutionela medverkan. Längre ned i den Kongl. propositionen finner man deremot, att Kongl. Maj:t velat gifva Riksdagen tillkänna, »att samtidigt med det att en ny stadga angående skjutsväsendet, byggd på de grunder, som af Kongl. Maj:t blifvit godkända, kan blifva utfärdad, Kongl. Maj:t vill förklara — — — att, vidkommande den hittills medgifna rättigheten att för transporter af landsboksräkenskaper, stämpelpapper, statsverkets bergseffekter samt kronans ek- och annat skeppsvirke, i vissa fall använda kronoskjuts, begagnandet af sådan skjuts för i fråga varande transporter äfven bör upphöra». I fråga om kronoskjutsskyldigheten i vissa fall har således Kongl. Maj:t blott gifvit Riksdagen tillkänna, att Kongl. Maj:t vill förklara, att denna äfvenledes med vissa jordbruksfastigheter förenade skyldighet skall upphöra. Dertill skulle således *icke* Riksdagens medverkan behöfvas. För min del och så vidt jag kunnat fatta den lagstiftning, genom hvilken kronoskjutsskyldigheten uppkommit, ser jag icke, att Kongl. Maj:t har rätt att, Riksdagen oåtspord, härom lagstifta, eller att Kongl. Maj:ts rätt i denna del af frågan är någon annan än i den del, som Kongl. Maj:t nu underställt Riksdagens pröfning.

Kongl. Maj:t har sagt — och detta är en annan erinran med anledning af Kongl. Maj:ts proposition — att Kongl. Maj:t framlagt detta förslag till Riksdagens »pröfning och antagande», således förslaget i dess helhet och utan något slags inskränkning. Så vidt jag kan förstå, är detta riktigare och bättre än hvad som skedde för ett antal år sedan, då Kongl. Maj:t vid framläggande af ett förslag om fattigvårdens ordnande förklarade, att af det förslaget framlades till Riksdagens pröfning blott de delar, uti hvilka Riksdagens bifall och samtycke erfordrades, utan att Kongl. Maj:t der-

Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.

(Forts.)

vid nämnde, *hvilka* delar af förslaget, som hörde till allmänna lagen, och *hvilka* till den administrativa lagstiftningen. Det är utan tvifvel klart, att hela den nu föreslagna lagen härmed lägges under Riksdagens kompetens. Men mig förefaller det tvetydigt, huruvida det kan vara lämpligt för Riksdagen — så mycket jag än önskar, att af den nu varande s. k. administrativa lagstiftningen en god del måtte blifva förlagd under Kongl. Maj:ts och Riksdagens samfälda lagstiftningsmakt — att inlåta sig i sådana detaljer som t. ex. i frågor om kolumner i dagböckerna vid gästgifvaregårdarne. Emellertid förefaller det mig oklart, huruvida Kongl. Maj:t, sedan denna förordning blifvit af Riksdagen pröfvad och, om så ske skall, antagen, kan ändra ett jota i densamma.

Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet har erinrat om Riksdagens skrifvelse af år 1875 såsom utgångspunkten för det skede, hvori frågan nu befinner sig. Riksdagens skrifvelse af år 1875 bär datum af den 21 Maj; ungefär två månader senare eller den 22 Juli samma år förordnades den förberedande skattejemkningskomitén, som afgaf sitt betänkande den 20 Oktober 1876. Jag finner det förklarligt, att Riksdagen skref i Maj 1875 på det sätt, Riksdagen skref, ty då kände man icke hvad den förberedande skattejemkningskomiténs utredning och förslag sedan upplyst oss om. Jag finner det äfven icke alldeles oförklarligt, att skjutskomitén, som förordnades den 3 Mars 1876 och afgaf sitt utlåtande den 6 Mars 1877, således knappt ett halft år sedan skattejemkningskomiténs förslag publicerades, att, säger jag, icke heller skjutskomitén, hvilken arbeten väl redan voro långt framskridna, när skattejemkningskomiténs arbeten afslötos, varit i tillfälle att taga hänsyn till hvad sistnämnde komité hade uppenbarat. Men jag finner det *icke* förklarligt, att Kongl. Maj:t, som haft god tid att betänka sig, afgifvit en proposition af den beskaffenhet, som den föreliggande, daterad den 16 Januari 1878. Såsom vanligt kunde jag af Herr Statsrådets lägmälda föredrag uppfatta endast spridda fragment. Jag är således icke säker på, om jag hörde rätt, då jag trodde mig finna, att han åt den nu gällande Bevillningsförordningen egnade en del af anförandet, hvilket syntes mig nog starkt närma sig ett loftal. Om så var, säger jag, att den förberedande skattejemkningskomiténs utredning med ovederläggliga faktiska uppgifter äro der för att svara på loftalet. Men då jag utom denna sida af saken, hvilken jag förmodar icke kommer att undgå följande talares uppmärksamhet, har ett annat skäl för afslag å betänkandet, hvilket skäl i mina ögon väger *allt*, så skall jag icke uppehålla mig vid förslagets i ögonen fallande orättvisor.

Innan jag öfvergår till det hufvudsakliga skälet för mitt yrkande på afslag, skall jag dock tillåta mig att framställa några erinringar med afseende å föreliggande lagförslags *formella* beskaffenhet. Jag finner, att det Sammansatta Stats- och Lag-Utskottet ansett sig böra i paragraf 11 ändra det i propositionen begagnade

ordet »genom» till »af». Jag finner häraf vidare, att i det Sammansatta Utskottet följaktligen ej saknats ett finkänsligt språk- och formsinne, och jag hade vid sådant förhållande önskat, att Utskottet äfven rigtat sin logiska kritik mot brister i det föreliggande lagförslaget, hvilka synas mig mera betänkliga än användandet af ordet »genom» i stället för »af». Jag skulle hafva önskat, att det Sammansatta Utskottet tagit *dispositionen* af lagens innehåll i litet närmare öfvervägande än som skett. Då jag redan hört yrkande om återremiss framställas, torde det ej vara alldeles onyttigt att från denna synpunkt göra några påminnelser vid det föreliggande förslaget.

Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)

Lagförslaget börjar med att i § 1 etablera en grundsats — entreprenadprincipen — som bör följas vid ordnandet af skjutsväsendet, men öfvergår genast i §§ 2—8 till framställningen af något, som, enligt mitt förmenande, onekligen bör utgöra inledningen till lagen, nemligen allmänna bestämmelser om skjutsanstalterna i riket. Derefter återkommer lagen i §§ 9—20 till det ämne, som entamerades i § 1, eller till framställningen huru entreprenadskjuts skall åstadkommas. Men naturligtvis har det ej gått an att lemna denna framställning oafbruten, ty då hade det blifvit för mycket logiskt sammanhang, utan har man i §§ 19—21 åter afbrutit framställningen. Särskildt begär jag att såsom en märkvärdighet, till hvilken det torde vara svårt att framvisa ett motstycke inom lagstiftningens område, få fästa uppmärksamheten på § 21, der omedelbart framför de viktiga delar af lagen, som handla om entreprenadbidragen, afhandlats frågan, huru — hästar skola beräknas, när den resande förut gjort beställning af skjuts! Likaledes har jag uti § 25 funnit inskjutna bestämmelser, hvilka, i betraktande af hvad som föregår och efterföljer, jag ej hade väntat på den platsen. Ytterligare skulle kunna göras anmärkingar mot placeringen af de bestämmelser, hvilka fått plats i 30 §, och slutligen skall jag be att få fästa uppmärksamheten på, huruledes bland de stora konstruktiva bestämmelserna likt agnar för vinden inkastats en del reglementariska bestämmelser af underordnad beskaffenhet, hvilka, förmodligen för osammanhangets skull, naturligtvis placerats på så långt afstånd från hvarandra som möjligt. Bland sådane bestämmelser nämner jag exempelvis föreskrifterna om namntafla, om uppspikande af taxa och entreprenadkontrakt samt om dagböckerna. Då, såsom här redan framhållits, det ofta lär bli en lång väntan på skjuts för de resande på gästgifvaregårdarne, derest föreliggande lagförslag af Riksdagen godkännes, skulle detta sätt att uppställa lagens olika bestämmelser möjligen lända de väntande till tröst, emedan de då hade tillfälle att genom studier i lagen, som ju skall finnas i sin helhet tillgänglig vid hvarje gästgifvaregård i riket, fördrifva tiden, så mycket mera som det för den oinvigde torde fordras god tid att sätta sig in i sammanhanget mellan de särskilda bestämmelserna.

Sedan jag i förbigående anställt dessa betraktelser, kommer jag till det hufvudsakliga skälet, hvarföre jag icke kan bifalla förelig-

Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.

(Forts.)

gande lagförslag, äfven om det i öfrigt vore antagligt. Skälet är kortligen det, att jag för min del icke vill vara med om att på omvägar ändra rikets grundlagar. Jag anser, att genom föreliggande lag skulle, så långt den förmår, faktiskt upphävas och öfverändakastas en af hufvudprinciperna i vår konstitutionella rätt, nemligen den, som finnes nerlagd i 57 § regeringsformen, der det säges, att svenska folkets urgamla rätt att sig beskatta utöfvas af Riksdagen allena. Berörda grundlagsparagraf har, som känt är, i senare tider fått ett tillägg, genom hvilket inom grundlagsenligt uppdragna gränser Riksdagen åt andra myndigheter, nemligen de kommunala, afstått en del af sin uteslutande beskattningsmakt. Men inom detta område faller icke den lag, hvarom nu är fråga. Den afser ej ändring i de kommunala författningarne, man har icke föreslagit sådan ändring i landstingsförordningen, hvarigenom skjutsningen skulle förvandlas till en landstingsområdets angelägenhet. Här föreslås således icke att i behörig ordning besluta en utvidgning af den kommunala beskattningsmakt, som nu med grundlagens medgifvande finnes; utan här föreslås, utan ändring af grundlagen, en *ny* inskränkning i den genom grundlagen åt Riksdagen förbehållna beskattningsmakten. Härtill komma andra omständigheter, till hvilka jag under föredragets fortsättning återkommer.

Det föreliggande lagförslaget inskränker Riksdagens grundlagsenliga beskattningsmakt, icke på det sättet att det undandrager Riksdagens årliga budgetspröfning en till beloppet fixerad summa, utan på det sättet att det lägger i ett stort antal myndigheters händer att, Riksdagen oåtspord, besluta öfver statsutgifter till obegränsadt belopp. Riksdagen skulle ej blott afsäga sig den årliga spröfningen af en statsutgift; den skulle ej blott åtaga sig en till beloppet obestämd utgift; denna utgift skulle ock fastspikas genom lagbestämmelser, hvilkas ändring förutsätter *båda* Kamrarnes och K. Maj:ts gemensamma bifall. Och till allt detta, som visserligen delvis kan förekomma i andra fall, skulle fogas det nya och oerhörda, att den ifrågavarande statsutgiften *aldrig* någonsin hade blifvit åtagen af Riksdagen, utan pålades af andra myndigheter. Den, som kan förena detta med den förutnämnda grundsats, som finnes nedlagd i vår regeringsform, den lyckönskar jag. Jag föreställer mig, att, om en enskild motionär framstälde ett sådant yrkande, han skulle från vederbörligt håll få en välvillig uppmaning att återtaga detsamma.

I hvad förhållande står en sådan afträdelse af en del utaf Riksdagens beskattningsmakt till den spröfningsrätt, vi eljest äro angelägna om att upprätthålla? Vi hafva vid ett föregående tillfälle här i Kamraren — och jag står kvar vid den ståndpunkt, jag då intog, och kommer alltid att göra det — diskuterat frågan om Riksdagens rättighet att indraga lönen för presidentembetet i Kommers-kollegium. Då gällde det, såsom jag nyligen fått en förebrående erinran om, en »bestående statsinstitution», och Riksdagen ansåg sig likväl

böra häfda sin årliga pröfningsrätt af budgeten. Här skulle Riksdagen lägga i en mängd myndigheters händer, icke för en, utan för tre, ja för fem budgetsperioder, rätt att pålägga statsutgifter, om hvilkas belopp Riksdagen icke kunde göra sig en föreställning, och detta genom en lag, från hvilken Riksdagen icke vore i stånd att frigöra sig. Låtom oss vidare jmföra detta med hvad som är föreslaget i ett intressant dokument, som snart skall föreläggas till Kammararens afgörande. I den för korthetens skull benämnda s. k. garantilagen, som vid innevarande riksdag blifvit föreslagen af en ärad ledamot af denna Kammarare, stadgas att, för upprätthållande af arméns stamtrupp, Riksdagen årligen skall ställa erforderliga medel till Kongl. Maj:ts disposition. »Erforderliga medel», d. v. s. det belopp, som Riksdagen pröfvar erforderligt. Här är således ej fråga om någon inskränkning i Riksdagens rätt att bestämma *summan*. Icke heller rubbas dess rätt att *årligen* pröfva behovet. Ännu mindre bindes Riksdagen genom en af Kongl. Maj:t och båda Kammarne beroende lag, som bemyndigar Kongl. Maj:t att utanordna hvad han finner nödigt, utan anslaget bestämmes, när så behöfs, helt enkelt genom en gemensam votering. Men beträffande statsutgifterna för skjutsen skulle pröfningen läggas i landstingens händer med sanktion af Konungens Befallningshafvande, på det sätt, att Riksdagen afsade sig sin makt genom en lag, som binder densamma med hänsyn till såväl belopp som tid. Är det nu riktigt, att i det fall, som garantilagen afhandlar, icke göra något intrång å Riksdagens beskattningsmakt, och äro de anförda bestämmelserna insatta i garantilagen såsom påkallade af behörig omsorg derom, att Riksdagens beskattningsmakt, som ej kan inskränkas utan genom en grundlagsändring, icke trädes för nära, huru kan man med en slik uppfattning i det fallet vilja gå in på en sådan afträdelse af Riksdagen, som den, föreliggande förslag innebär?

Till stöd för ett sådant förslag kan icke anföras den omständigheten, att Riksdagen förut befunnits villig att i vissa fall rätta beloppet af sina utgifter efter de utgifter kommunerna beslutat; jag menar utgifterna för folkskoleväsendet. Ty der har icke Riksdagen sagt: jag öfverlemnar åt kommunerna att pålägga mig en statsutgift till det belopp, som de bestämma, utan Riksdagen har endast förklarat, att den inom ett *visst* utgiftsbelopp vill åtaga sig så och så stor *andel* af utgiften. Och detta står icke skrifvet i någon lag, utan Riksdagen kan ett följande år ändra nämnda bestämmelse och detta genom gemensam votering.

Nu kan frågas, om ett första steg till införande af en grundsats, som kastar öfver ända en hufvudprincip för vår konstitutionella rätt, må vara så farligt. För min del erkänner jag, att jag i afseende å beloppet af den statsutgift, som föreslås skola undandragas Riksdagen, icke har klart för mig hvart ett dylikt tillvägagående kan leda. Men jag är rädd för grundsatsen. Vän af decentralisation och sjelfstyrelse för deras räkning, som vilja och förstå

Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)

*Ang. förändrad
reglering af
skjuteväsendet.*
(Forts.) att styra sig sjelfva, således vän af kommunalfriheten och af landstingsinrättningen, kan jag dock icke vara med om något förslag i federalistisk riktning, hvarigenom statssambandet skulle upplösas, kommunerna i större eller mindre mån ställas öfver staten och dess makt och enhet brytas.

Betraktar man landstingens utgiftsstaten kan man lätteligen komma på den tanken, att, sedan en sådan omstörtande princip en gång blifvit införd, det skulle komma att finnas smakligt och beqvämt att utvidga densamma till andra områden. Man säge icke, beträffande landstingsutgifterna, att då af dessa en är tryckande i ett län, en annan i ett annat, en tredje i ett tredje, sjelfva det samfälda intresse saknas, som skulle locka till försök att hvalfva landstingsutgifter på staten. Ty har det kunnat gå så, att — ehuru indelningsverket trycker litet eller intet i somliga trakter af landet och mycket i andra, medan tyngden af grundskatterna är fördelad på motsatt sätt — dessa tvänne frågor dock kunnat sammanbindas till *ett*, så ser jag för min del icke något skäl att antaga, att icke landstingsintressena skulle kunna på samma sätt förena sig för att till hvarandras hjälp beskatta staten, som då skulle komma att slutligen stå vanmäktig mot en hel rad af sådana lagar, som den nu föreslagna. Detta är en invändning, för hvilken i mina ögon förslaget skulle falla, äfven om det i öfrigt hade mer än menliga förtjenster. Att det icke har ens mycket måttliga förtjenster i afseende å hvad rättvisan kräfver, är klart, då man velat bota en orättvisa med en vida större, och att det icke heller har sådana i och genom de formella egendomligheter, som jag påpekat och om hvilka jag tillåter mig säga, att de icke kunna betecknas såsom företräden, synes mig äfven tydligt.

På dessa förenade grunder anhåller jag om afslag.

Herr Treffenberg: Jag har mot min vana begärt ordet i början af denna diskussion, därför att jag uppträder med ett beklämdt sinne och velat bereda lättnad deråt. Derförutom har Herr Civilministern i sitt anförande ställt till mig en slags interpellation angående min nuvarande ställning till denna fråga. Bland alla de talare, som hittills uppträdt i frågan, och antagligen äfven bland alla dem, som efter mig skola hafva ordet, finnes troligen ingen, som befinner sig i en så föga afundsvärd belägenhet som jag, icke blott därför att jag nödgas uttala en från regeringen afvikande mening i frågan — en sak som alltid för en person i min embetsställning är mindre angenäm — men framför allt därför att jag nödgas underkasta mig den förödmjukelsen att offentligen erkänna, att jag, under bemödande att i min mån bidraga till en tillfredsställande lösning af denna viktiga fråga, misstagit mig om rätta sättet, hvarpå lösningen bör försiggå. Såsom Herrarne behagade erinra sig, var det jag och en annan ärad ledamot af denna Kammare, på hvilkas initiativ Riksdagen beslöt sin underdåniga skrifvelse om skjuts-

väsendets ordnande hufvudsakligen i öfverensstämmelse med de grunder, hvilka vunnit sin tillämpning i komiterades förslag och sedan i Kongl. Maj:ts proposition. Det tyckes då, som om jag borde vara nöjd med det nu till Riksdagens antagande framlagda förslaget. Men till mitt skydd återoppar jag samma omständighet, som den föregående talaren velat häfda såsom skydd för Riksdagen, då den beslöt aflåtandet af sin underdåniga skrifvelse. Jag menar den omständigheten att jag, likasom troligen de fleste såväl inom som utom denna Kammare, icke vid den tid, då motionen af mig väcktes, hade den ringaste aning om de orättvisor, hvilka först sedermera genom skattejemkningskomitéen blifvit uppdagade, eller de orättvisor, vår nuvarande bevillningslagstiftning medför till förmån för jordegarna och till förfång för öfriga samhällsklasser. Endast bristande känedom härom kan förklara huru jag kunnat framställa ett förslag till skjutsbördans aflyftande från jorden på ett sätt, hvarigenom dessa orättvisor skulle komma att förökas. Men om jag, med numera vunnne bättre insigt i dessa förhållanden, skulle af fåfänga eller andra lika förkastliga bevekelsegrunder vidhålla min förra ståndpunkt i frågan, så föreställer jag mig, att jag derigenom skulle förlora den aktning, som jag hoppas att åtminstone hos alla dem, som vilja och kunna förstå mig, fortfarande få bibehålla genom den öppna förklaring jag nu afgifvit om det misstag jag gjort. Lyckligtvis är det dock icke första gången jag afgifvit en förklaring i sådant syfte; ty i mitt officiella utlåtande i ämnet till Kongl. Maj:t har jag bestämdt framhållit den åsigt, att komiterades förslag vore oantagligt, med mindre det underginge väsentliga modifikationer, bland annat i fråga om beskattningsgrunderna.

Jag skall nu öfvergå till en kort kritik så väl öfver dessa beskattningsgrunder som äfven rörande förslaget i öfrigt i vissa delar, hvarförinnan likväl, och då Herr Hedin redan framhållit de konstitutionela betänkligheterna mot förslagets antagande, jag med anledning deraf blott vill anmärka, att den medelbara makt, som enligt förslaget skulle komma att tillerkännas landstinget öfver riksbudgeten, icke utgör en ovilkorlig följd af tillämpningen utaf de grunder, hvilka jag i min motion framhållit såsom önskvärda för skjutsväsendets ordnande. Jag skall, såsom jag nyss antydde, nu tillåta mig en granskning af förslaget, först ur den högsta synpunkt, som kan uppställas, nemligen rättvisans och billighetens, för att sedan tillse huru förslaget ställer sig från en annan vigtig synpunkt — jag menar synpunkten af det stora civilisatoriska intresse, som kallas samfärdselns befordrande; hvarefter jag äntligen skall sluta med att kasta en blick på förslaget sådant det företer sig ur den politiska klokhetens synpunkt.

I det första hänseendet ber jag den ärade Kammaren att fästa ögonen på den tabell, som förekommer på sidan 158 i komiterades betänkande och särskildt den lilla kolumn deraf med rubriken: »På hvarje bevillningskrona belöpande afgift till länsbidragen.» Här möter

Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.

(Forts.)

Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)

oss i sanning ett häpnadsväckande sifferspråk, som redan af några talare framhållits och som låter oss förstå att till lika bevilning till Kronan uppskattade personer kunna å en ort få bidraga till skjutsen 67 gånger mera än personer bosatta å annan ort. Men, mine Herrar, läser man mellan raderna i den föregående texten, skall man snart finna, att klyftan mellan de minst och mest bidragande vidgar sig ändå betydligare. Komiterades hela kalkyl är nemligen, såsom Herrarne finna, uppgjord på den bräckliga förutsättningen, att skjutsentreprenadsbidragen skulle i de norra länen nedgå till hälften. Detta antagande stöda komiterade på den omständigheten, att komiterade föreslagit en förhöjd skjutslega, uppgående i dessa orter ända till 2 kronor 50 öre. Men antagandet förefaller högst besynnerligt, för dem åtminstone, som i början af betänkandet sett, huruledes komiterade der sjelfva vitsordat att, enligt sammanstämmande uppgifter från flera länsstyrelser, det visat sig, att förhöjd skjutslega ingalunda bidragit till framkallande af entreprenader, hvilket är detsamma som att säga, att den icke bidragit till nedsättande af entreprenörernes anspråk. I hvad mån en förhöjd skjutslega skulle bidraga till nedsättande af entreprenadsbidragen visar sig äfven af förhållandet inom det län jag tillhör. Ty fastän den höga skjutslegan af 1 krona 60 öre nu mera der blifvit tillämpad vid flera entreprenader, så hafva dock icke entreprenadsbidragen i någon nämnvärd mån nedgått, och om de nedgått på några ställen, antager jag, att detta varit en följd icke af den förhöjda skjutslegan, utan af helt andra omständigheter, hvilka förut höjt skjutsvärdet, men hvilka omständigheter nu mera upphört. Det är nemligen känt, att under de sista åren skogshandteringen varit mera tryckt än förut, och detta har väl i sin mån bidragit till det omnämnda resultatet. Det visar sig således häraf, att, om icke komiterades beräkningar i detta fall skulle hålla streck, utan entreprenadsbidragen fortfarande bibehålla sig vid samma höga belopp, som hittills egt rum, så får i sjelfva verket Jemtlandingen betala icke blott 67 gånger, utan 134 gånger mer än Bohuslänningen i skjutsafgift.

Det har blifvit af Herr Civilministern anmärkt, att faran för denna afgifts stegring inom Jemtland icke skulle vara så stor, emedan, sedan tvärbanan genom provinsen blifvit färdig, skulle taxeringsvärdet å fastigheterna komma att stiga. Jag skall likväl här emot tillåta mig en erinran. Har det då verkligen hittills visat sig, att i de öfriga delar af riket, som blifvit välsignade med jernvägar, taxeringsvärdena stigit så betydligt, sedan dessa landsorter erhållit jernvägskommunikationer? För mig är detta icke bekant.

Om det sålunda visar sig att beskattningssystemet verkar högst ojemnt, då man jemför olika delar af riket med hvarandra, så återstår att visa, huru detta system verkar på olika samhällsklasser inom samma län. I detta fall har jag i det officiella betänkande, som jag förut omnämnt, upplyst Konungen derom, att i »Norrländ» —

jag medger, att detta är ett oegentligt uttryck, emedan jag icke kan hafva så noga reda på förhållandena inom något annat län än *Vesternorrlands*, hvarför jag nu får justera detta uttryck sålunda — kommer detta system att verka så, »att flertalet af hemmans-egare och alla välbergade torpare komma att till samfärdselns befrämjande bidraga mindre än hvarje dagsverkskarl, hvars sammanräknade, men på öret tärda dagspenning i allmänhet bestiger sig till 4- à 500 kronor»; och jag har tillika fäst uppmärksamheten derpå, att det orimliga förhållande skulle kunna inträffa att till och med bondens tjänstedräng, hvilkens lön och kost väl kunna uppskattas till 400 kronor, kommer att för detta ändamål betala mer än hans husbonde. Kalkylen är mycket lätt att uppställa. Jag skall icke misstaga mig mycket, om jag säger, att bevillningstaxeringsvärdet på ett helt mantal inom *Vesternorrlands* län kan antagas i medeltal utgöra omkring 20,000 kronor. En ärad ledamot från ett grannlän, eller *Jemtlands* län, upplyste mig här om dagen att derstädes detta medeltal kunde upptagas till 18,000 kronor och jag har deraf anledning att tro, att, hvad *Vesternorrlands* län angår, antagandet att medeltalet utgör 20,000 kronor är temligen riktigt. Men för att underlätta kalkylen skall jag höja detta medelvärde till 24,000 kronor, och detta gör jag därför att ett helt hemman i *Ångermanland* är indeladt i 24 seland. Det är då gifvet, att hvarje seland får i taxeringsvärde 1,000 kronor. Det lär nu kunna antagas att inom *Vesternorrlands* län, likasom inom *Vesterbottens* län, efter hvad för någon tid sedan en ledamot från samma län för mig uppgaf, egandet af ett seland i allmänhet anses medföra besutenhet, i synnerhet med tillhjälp af den skog, som kan tillgodogöras. Innehafvaren af en sådan besuten hemmansdel blifver då skyldig att för densamma i bevillning erlægga 30 öre, efter ett taxeringsvärde af 1,000 kronor, och då, enligt komiténs tabeller, den, som uti *Vesternorrlands* län skattar en krona i bevillning till staten, skulle komma att uti skjutsafgift erlægga 25 öre, så är gifvet, att den, som skattar i bevillning 30 öre, måste komma att i skjutsafgift erlægga omkring 7 öre, eller, då jordbruksfastigheten skall betala dubbelt mot andra beskattningsföremål, omkring 15 öre och således mindre än dagakarlen, hvilkens årsinkomst blifvit uppskattad till 400 kronor. Denne erlägger nemligen i bevillning en krona och får i följd deraf draga en skjutsafgift af icke mindre än 25 öre.

Huru obilligt i öfrigt förslaget ställer sig, visar sig vid en jemförelse mellan komiterades tabell på sidan 158 och en föregående tabell på sidan 142. Deraf framgår nemligen, mine Herrar, att de entreprenadbidrag, som utgått under år 1875 från *Vesternorrlands* län, utgjort i rundt tal 147.000 kronor, hvilken siffra bör minskas med länets andel i reservationsanslaget för skjutsningstungans underlättande. Länets andel för nämnda år uppgick, såsom jag tror, till omkring 40,000 kronor, men, efter hvad jag med säkerhet vet, har denna andel under det senaste året uppgått till omkring 47,000

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*
(Forts.)

Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)

kronor. Om alltså detta sistnämnda belopp fråndrages, så återstår en summa af omkring 100,000 kronor, utgörande den tunga länets jordegare för skjutsväsendet måste bära. Detta belopp skulle likväl, om komiterades förslag vunne tillämpning, nedsättas till blott 7,200 kronor, under det att de öfriga samhällsklasserna, hvilka nu äro från sådan kostnad fria, skulle få betala icke mindre än 18,000 kronor! Meningen var dock icke den med reformen, mine Herrar, att jordbruket skulle helt och hållet befrias från skjutsbördan; hvilket dock i det närmaste skulle blifva händelsen, i fall komiténs förslag skulle vinna framgång. Meningen var, att denna tunga skulle billigt och rättvist utjemnas på alla beskattningsföremål.

Då man nu ser, att jordbruket i allmänhet sättes i en så gynsam ställning genom detta förslag och deremot andra samhällsklasser betungas, såsom jag nyss för Vesternorrlands län visat, då frågar jag, om det kan vara skäl att bestämma en sådan fördelningsgrund för skjutsbördan i ett län, der redan hvarje anslag, som landstinget beviljar, betalas blott till $\frac{1}{8}$ af jordbruksfastigheten, under det andra beskattningsföremål dertill få bidra med öfriga $\frac{7}{8}$? Detta visar sig af den redogörelse, som förekommer i sista femårsberättelsen.

Jag har nu antydt, huru förslaget ställer sig ur *billighetens och rättvisans* synpunkt och jag skall nu inlåta mig på en kort granskning, huru detsamma företer sig ur *samfärdselns* synpunkt.

Det är Herrarne troligen bekant, att komitén föreslagit, att legan i flera af de norra länen skall bestämmas till 2 kr. 50 öre per mil. Således skulle, utom den höga skjutsafgiften, som möter oss på debetsedeln, komma att drabba oss äfven en ny beskattning i form af den höga legan. Det är dock synnerligen märkvärdigt, att komitén kunnat ifrågasätta en så hög lega för dessa nordliga provinser. I detta hänseende står förslaget stic i stäf mot den mening, som blifvit uttalad på ett föregående ställe i betänkanudet, der det säges, att i de orter, der skjutsvärdet vore högt, såsom förhållandet är i de norra orterna, borde skjutslegan sättas *under* detta värde. Men både landstinget och Konungens Befallningshafvande hafva sammanstämmande förklarat, att skjutsvärdet i Norra Ångermanland och nedre delen af Södra Ångermanland kan antagas uppgå till 2 kr. 50 öre per mil. Detta har likväl icke hindrat komitén att sjelf föreslå skjutslegan för *hela* länet till samma belopp eller 2 kr. 50 öre. Nu finnes väl, såsom vi veta, icke i förslaget till stadga någon bestämmelse om legans belopp, enär Kongl. Maj:t rättvisligen förbehållit sig rättigheten att pröfva legans belopp, men af Departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet förefaller det mig, som om han delade komiténs åsigt om nödvändigheten att höja skjutslegan i de norra provinserna. Man kan tänka sig, huru en sådan förhöjning skall verka i dessa provinser icke blott på tjänstemännen, som äro skyldige att företaga resor i tjänsteärenden utan rätt att derfor uppbära ersättning af allmänna medel, utan äf-

ven på samfärdseln i allmänhet. Förslaget är så mycket märkvärdigare, som man kunde tycka, att det skulle ligga en viss billighet deri, att den resande i de norra orterna finge betala en billigare skjutslega, då staten genom sina jernvägar i de mellersta och södra delarne af landet ombesörjer persontrafiken mellan en mängd orter till ett pris, som för andra klassens biljett icke uppgår ens till fjerdedelen af det belopp, som en resande i Norrland efter detta förslag kommer att få betala. Är det skäl, mine Herrar, att på detta sätt hämma samfärdseln i orter, hvilkas utveckling är så beroende af, att samfärdseln på allt sätt lättas. Tagen, mine Herrar! i handen en af herr Odelberg i Första Kamnaren väckt motion angående revision af tullstadgan, och Herrarne skola af densamma få se, att, under det år 1875 — eller samma år som ligger till grund för komiténs beräkningar — vår export af jordbruksalster icke varit tillräcklig för att betäcka importen af dylika alster, och under det vår bergverksnärning under samma år icke lemnat större behållning än 7 millioner kronor till att betäcka skilnaden mellan importen och exporten, så har den näring, som hufvudsakligen bedrivnes i Norrland, nemligen förädling af trävaror, medgifvit en export till värde af icke mindre än 94 millioner, eller ungefär 45 procent af hela exportvärdet för året. Och hvarifrån komma våra trävaror? Jo, från de provinser icke blott i det nordliga Sverige, utan äfven i öfriga delar af riket, som komma att mest betungas af Kongl. Maj:ts förslag. Ty, märken väl, mine Herrar, utom i Dalarne och Verm-land äfven i Örebro län, der vi hafva ett hörn af bergslag med skogsbruk, och i Vesterås län, der förhållandet är enahanda, nemligen Norbergs bergslag, komma de bidrag, som skulle utgå till skjutsens upprätthållande, att blifva betydligt större än i det öfriga mellersta Sverige, att icke tala om det södra.

Jag har nu framhållit, huru förslaget ställer sig ur rättvisans, billighetens och samfärdsels synpunkt, och det återstår för mig att äfven yttra något om hvad efter mitt förmenande, den politiska klokheten för närvarande bjuder att göra. Äfven i detta afseende är det med glädje, som jag kan hänvisa till det officiella betänkande, jag i frågan afgifvit, och der jag uttalat följande af det föregående motiverade åsigt: »Länsstyrelsen för sin del är mycket tveksam, huruvida öfver hufvud taget någon som helst rubbning eller jemkning uti de nuvarande beskattningsförhållandena kan vara tillräddig, innan Bevillningsförordningen undergått en genomgripande revision i den riktning, reservanten inom skattejemkningskomitén, Professoren Rydin, angifvit.» Den tvekan, som jag der uttalade, har numera fullkomligt upphört. Den upphörde i samma stund, som majoriteten i denna Kamnare afgaf sitt bekanta ultimatum uti de till denna Riksdag aflemnade sju motionerna i dagens stora frågor. Genom detta ultimatum, som innefattar en peremptorisk fordran att grundskatterna och indelningsverket skola aflyftas från jorden, utan annan gengäld än dennas likställighet i bevillningsväg med öfriga fastig-

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*

(Forts.)

Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)

heter — genom detta ultimatum, säger jag, har den nya nu politiskt makthafvande jordaristokratien utfärdat en krigsförklaring emot alla öfriga samhällsklasser, hvilkas talan här representeras af minoriteten. Striden har redan börjat. Förpostfäktningen n:o 1 har stått och aflupit med seger. Vi känna alla i luften, att förpostfäktningen n:o 2 försiggår i dag — med hvad utsigt till framgång kan väl icke beräknas mera än i denna Kammare. Ty att förslaget här skall vinna bifall, tager jag för gifvet, hvaremot dess öde i Första Kammaren torde vara ovisst. Vid sådant förhållande och då hufvuddrabbningen ännu icke stått, är det måhända något för tidigt att tala om fredspreliminärerna. Men det är mitt innerliga hopp att minoriteten i denna Kammare skall såsom en man förena sig om att icke underhandla på annan basis än *uti possidetis*, det vill säga, i denna fråga, skattinnehafvet, intill dess rättvisa grunder blifvit funna, hvarpå en varaktig fred kan slutas.

Huru jag kommer att rösta i denna fråga är tydligt af hvad jag nu sagt, men jag anser mig, åtminstone för närvarande, icke böra framställa något yrkande.

Herr Adlercreutz: Det är obestridligt och lär icke af någon vilja förnekas, att skjutsskyldigheten är ett af de på jorden hvilande onera, som, i följd deraf att det trycker hårdt och ojemnt de föremål, på hvilka det hvilar, mera än de flesta andra besvär förtjenar att det allmänna träder emellan för att deri åstadkomma lindring. Ett erkännande häraf ligger också uti det i dag flere gånger omnämnda, på statsbudgeten för detta ändamål uppförda anslag, som för närvarande belöper sig till 175,000 kronor. Att nu ytterligare bidraga till lindring af denna börda, dertill gifvas tvenne utvägar. Den ena består uti att öka det omförmälda anslaget, den andra uti att genom en förändrad reglering af skjutsväsendet lyfta bördan från jorden. Den senare utvägen är särdeles svår och ett bevis derpå ha vi i det arbete, som blifvit utfördt af den komité, hvilken varit nedsatt för frågans behandling, och hvilket arbete till hufvudsaklig del ligger till grund för det nu föreliggande förslaget.

Denna komité var sammansatt af män med stor insigt och erfarenhet och hvilka visserligen icke saknade allvarlig önskan att lyfta den i fråga varande bördan från jordbruket. Icke dess mindre kunde ett sådant syfte ej utföras, såsom ju det föreliggande förslaget utvisar; och jag kan för min del icke neka, att hela detta förslag synes mig egnadt snarare att inveckla än att lösa frågan, d. v. s. för framtiden försvåra och försena snarare än i någon mån befördra frågans lösning. I den paragraf, som nu särskildt är föremål för öfverläggning, meddelas bestämmelser derom, att de bidrag, som kunna finnas behöfliga i och för åvägabringande af skjutsentreprenader, skola utgå till en del af de skattdragande inom vissa områden, gemensamt för land och stad, och till en del från statsverket. Här hafva statens och de större kommunernas, landstingens utgifts-

och beskattningsväsen hopförts och sammanblandats på ett sätt, som synes mig leda bort från den enkelhet och reda, som man eljest och särskildt just i denna tid i dylika afseenden anser vara eftersträfvansvärda. Den utskyld, som enligt förslaget är afsedd att utgå från de skattskyldige inom vissa landstingsområden och nu skulle sammankopplas med de bidrag staten för skjutsväsendet lemnar, är nemligen, enligt min uppfattning, en landstingsskatt. Den är till sitt belopp beroende af landstingets beslut, den debiteras och uppbäres från de skattskyldige inom hvarje landstingsområde i visst förhållande till deras bevilling, men utan något beroende af det belopp hvarmed samma utskyld utgår inom andra landstingsområden, och slutligen skola räkenskaperna öfver denna utskyld revideras af landstinget. Dessa egenskaper synas mig innebära, att utskylden verkligen är en landstingsskatt, under det att den enda olikheten mellan denna och öfriga landstingsskatter skulle bestå deri, att landstinget icke direkt eger att besluta och förordna om dess uttaxering. Denna af mig nu uttalade åsigt, att utskylden egentligen är en landstingsskatt, synes emellertid icke, att döma af statsrådsprotokollet, delas af regeringen. Den skulle då vara en statsskatt, men i sådant fall möter här en än svårare betänklighet än den som af en talare på Stockholmsbanken redan påpekats, då han yttrade att, om detta förslag antoges, landstingen skulle tilläggas rätt att genom sina beslut utöfva inverkan på statsbudgeten, här möter, säger jag, den än större betänkligheten, att landstingen skulle komma att genom sina beslut ovilkorligen föranleda en direkt beskattning på hvarje skattskyldig medborgare inom dess område, utan att dock denna beskattning inginge i statsbudgeten. Och dertill kommer ytterligare den särskilda omständigheten, att räkenskaperna rörande denna statsskatt skola revideras af landstingen, en oformlighet så stor, att jag icke ser, huru den skall låta försvara sig. För den händelse att någon annan af Kammarens ledamöter skulle finna sig föranlåten att upptaga denna af mig nu gjorda erinran, tror jag det skulle vara för frågans utredning särdeles önskvärdt, att man finge emotse en bestämd förklaring, huruvida den ifrågasatta utskylden är ämnad att vara en statsskatt eller en landstingsskatt och derjemte, om den skall vara en statsskatt, huru det då låter med grundlagens bestämmelser i 57 § Regeringsformen förena sig, att denna statsskatt till sitt belopp utan all begränsning bestämmes af landstingen och räkenskaperna deröfver revideras icke i Kongl. Kammarrätten utan af landstingen. Om deremot denna afgift skall vara en landstingsskatt, så erfordras åter en förklaring på hvad grund man ej, med skyldigt afseende å senare momentet af 57 § Regeringsformen, låter denna skatt af landstinget formligen beslutas i den ordning landstingslagen föreskrifver. I hvilket fall som helst synes mig ett nytt moment till 57 § Regeringsformen erfordras, ty af de två moment, hvori denna § nu sönderfaller, talar det första om svenska folkets urgamla rätt att sig sjelf beskatta och det andra om det

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*

(Forts.)

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*
(Forts.)

sätt hvarpå särskilda menigheter må för egna behof sig beskatta, men deremot finnes i denna § icke något moment, som talar om en statsskatt, som med Konungs och Riksdags begifvande göres till sitt belopp helt och hållet beroende af landstingets beslut och hvar öfver räkenskaperna revideras icke i Kammarrätten, utan af vederbörande landsting.

Man har nu sökt lösa skjutsfrågan på det sätt, att landstingen skulle erhålla rätt att bestämma entreprenadbidragens belopp. För min del vill jag icke neka att tanken på landstingens medverkan för skjutsentreprenaders åstadkommande till en början hos mig vann ganska stor anklang, men ju mera jag sökt tänka mig in i och pröfva saken, sådan den i förslaget ordnats, dessmera har jag kommit till insigt om de stora svårigheter och olägenheter, hvilka dervid möta. En af dessa svårigheter har jag nyss antydt. På en annan vill jag nu fästa uppmärksamheten. Man har genom att åt landstinget gifva nämnda uppdrag gjort denna institution, som är afsedd att administrera länets eller landstingsområdets gemensamma angelägenheter, till domare öfver enskildes rätt, på samma gång som landstinget med denna sin nya uppgift kommer att utöfva ett ofantligt inflytande på statens skatteväsen. Landstinget kommer att döma öfver enskildes rätt derigenom att det har oinskränkt befoogenhet att afslå de entreprenadbidrag, som anmälas. Nu veta vi litet hvar att, äfven om man icke har den ringaste anledning att betvifla landstingens opartiskhet, dylika stora rådplägnande församlingar minst af allt äro egnade att såsom kollegier besluta öfver enskildes rätt. Och särskildt må i afseende på landstingen tagas i betraktande, hvad som erfarenheten på alla håll lärar, eller att landstinget sammanträder under en mycket kort tid och afgör till dess pröfning hörande ärenden utan att hafva tid att egna dem lång rådplägning. Häraf måste följa att en opinionsvind, som lätt uppstår vid frågor af sådan beskaffenhet som den förevarande, ofta kan föranleda till förhastade beslut, mot hvilka sedermera icke finnes någon appell. Men landstinget har icke blott rättighet att afslå entreprenadbidrag, genom hvilket beslut enskildes rätt kan blifva förnärmat, utan det eger äfven å andra sidan att bevilja dessa bidrag till mycket höga belopp, hvarmed då äfven såsom ovilkorlig följd statsutgifter äro förenade. Man säger visserligen att denna beslutanderätt icke i sista hand tillkommer landstinget, utan att dess beslut äro underkastade Konungens Befallningshafvandes pröfning och godkännande. Men jag hemställer, i likhet med en föregående talare, huruvida det ens kan vara lämpligt att lägga denna beslutanderätt i landstingens och Konungens Befallningshafvandes händer. Det vanliga är väl att dylika frågor pröfvas af den högsta statsmyndigheten. Anmärkningar i detta hänseende framställes äfven af en del utaf de myndigheter, från hvilka utlåtande infordrats, men härpå svarar Herr Civilministern i sitt anförande till statsrådsprotokollet, att om denna stora mängd af frågor skulle afgöras af

Kongl. Maj:ts, föranleddes derigenom så lång tidsutdrägt, att man icke hunne få entreprenadkontrakten färdiga inom behörig tid. Det är sålunda blott brist på tid, som från regeringens sida anförts såsom skil emot den principen, att ärenden af i fråga varande beskaffenhet böra hänskjutas till Kongl. Maj:ts pröfning. Ett sådant skäl synes mig ådagalägga att frågan icke blifvit ställd på den punkt, från hvilken den kan erhålla en riktig lösning. Men jag fruktar äfven att länsstyrelsernas makt att pröfva landstingens beslut kommer föga till användning, då deri icke blifvit inrymd behörighet för länsstyrelserna att *nedsetta* belopp, som landstingen godkänt, utan allenast att antingen oförändradt fastställa eller förkasta landstingens beslut. Om sålunda länsstyrelsen skulle vilja sätta ett lägre belopp än som landstinget bestämt, står det icke i dess makt, utan den måste då rent af afslå hela bidraget och dermed låta skjutskyldigheten med hela sin tyngd hvila på skjutslaget, hvilket sålunda icke allenast går miste om skjutsbidraget utan äfven får underkasta sig att fullgöra skjutsen mot ringare lega än eljest.

Man har vidare velat söka en lösning af denna fråga med afseende på den orättvisa som ligger i det närvarande skattesystemet. Jag vill icke neka till att en stor orättvisa härutinnan eger rum, men den synes mig dock mera gällande i principen än i de särskilda fallen, så till vida som i allmänhet, i södra och mellersta Sverige åtminstone, denna skjutsningsskyldighet varit känd af den som köpt eller annorledes förvärfvat sin fasta egendom. Mot honom är orättvisan icke så stor som den skulle blifva emot dem, hvilka, utan att hafva varit i tillfälle bereda sig någon ersättning, nu efter en orättvis grund finge sig pålagdt att öfvertaga en del af denna skjutsningstunga. En orättvisa i dubbelt hänseende skulle uppkomma dels inom hvarje landstingsområde till följd af gällande felaktiga principer i bevillnings- och kommunal-beskattningen, dels äfven mellan de särskilda länen inbördes, så mycket mer som några bestämda grunder för entreprenadbidragens utgörande icke finnas uppställda, och man således lätt kan tänka sig möjligheten af att olika principer i detta afseende följas af de särskilda landstingen och länsstyrelserna sins emellan. Man har velat — och jag har sett att Herr Civilministern, då komitén tillsattes, uttalade samma åsigt — att nemligen lösningen af frågan borde ske i hufvudsakligt syfte jemväl af samfärdselns förbättrande. Jag tror att man svårigen skall kunna påstå att frågan genom detta förslag blifvit löst i sådan riktning. Snarare har den härmed blifvit förd tillbaka.

En annan lösning, som visserligen varit önskelig, är att närmare än som hittills varit förhållandet gränserna blifvit bestämda för Kongl. Maj:ts enskilda samt Kongl. Maj:ts och Riksdagens gemensamma lagstiftningsrätt i denna fråga. Någon antydning härom finnes icke heller i det föreliggande förslaget. Tvärtom äro der införda och nu för Riksdagen framlagda stadganden af så rent administrativ natur, att jag icke förstår, huru de kunnat inrymmas i ett förslag, hvaröfver Riksdagen skall be-

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.* sluta, t. ex. stadgandet att Konungens Befallningshafvande har att af omhänderhafvande medel utanordna betalning till entreprenörerna med rättighet att begära ersättning härför från Statskontoret.

(Forts.)

Jag skulle kunna anföra åtskilligt med afseende på det inbördes sammanhanget mellan förslaget särskilda bestämmelser, huru öfvergångs- och andra stadganden blifvit blandade om hvarandra, men sådant skulle måhända kunna uppfattas allenast såsom klanderlust. Långt ifrån att känna någon sådan får jag säga, att det tvärtom är med stort vemod, som jag i denna fråga uppträdt emot en så djupt och innerligt vördad chef som Herr Civilministern.

Jag uttalar för min del icke heller det ringaste klander öfver att detta förslag blifvit för Riksdagen framlagdt; ty endast genom att frågan diskuteras och debatteras är det möjligt att komma framåt, och jag hoppas att en gång i tiden antingen förhållandena måtte så gestalta sig att frågans lösning derigenom underlättas, eller ock att en rättare uppslagsända för frågans lösning måtte träffas än den vi hittills lyckats att finna. Att förslaget blifvit framlagdt anser jag således vara ganska godt; men för mitt uppträdande har jag velat söka en tröst deri, att det icke skulle vara af Herr Departementschefen så allvarligt menadt att få detta förslag nu antaget. Utom hvad jag i detta afseende föreställt mig, till följd af förslaget redan angifna beskaffenhet, har jag till en dylik uppfattning kunnat hafva två särskilda anledningar, hvilka jag anhåller att få nämna. I detta förslag har en bestämmelse funnits, som innehöll, att, om, till följd deraf att icke någon entreprenör ville öfvertaga skjutshållningen vid en skjutsanstalt eller om en entreprenör, sedan han börjat fullgöra sitt kontrakt, icke kunde dermed fortfara, skulle skjutsen in natura utgöras af skjutslaget, men icke desto mindre skulle detta skjutslag, som då finge vidkännas att skjutsa och att skjutsa för lägre skjutslega, deltaga i utgifterna för entreprenads åstadkommande vid öfriga skjutsanstalter inom landstingsområdet och således få att bära en dubbel tunga. Mot den orättvisa, som häri läg, gjorde flera af de myndigheter, som i ämnet hördes, anmärkningar. Någon förändring i förslaget skedde emellertid icke hos Kongl. Maj:t, hvaremot hos det sammansatta Stats- och Lag-Utskottet ändringen vidtogs utan någon skiljaktighet ens af de ledamöter, som deltagit i skjutskomitén. Jag föreställer mig, att ju större vigt fästs vid just detta förslaget genomförande, desto mindre kunde hafva underlåtits att i billighetens intresse på förhand vidtaga denna ändring. Men äfven en annan omständighet har gifvit stöd åt mitt förut nämnda antagande. Från Kongl. Maj:ts regering har nemligen till denna Riksdag blifvit framlagdt ett förslag om öfverflyttandet från jorden af jemväl ett annat onus, nemligen klockareaflöningen. Om någon utgift är egnad att delas ut på en bred basis, må det väl vara den till klockarens aflöning; icke desto mindre föreslås i den Kongl. propositionen, att denna utskyld skulle utgå med ena hälften af jorden och endast den andra hälften fördelas på samtliga

beskattningsföremål. Huru kommer det sig att icke samma grund blifvit tillämpad i förevarande fråga? Erkännes rättvisan af skattens fördelning på detta sätt i fråga om klockarnes aflöning, skulle den naturligen med ännu mycket större skäl gjort sig gällande i fråga om skjutsningstungan. Men då detta oaktadt förslaget i dess ursprungliga, af komitén uppgjorda skick framkommit, torde deruti ligga ett stöd för den uppfattning jag vågat uttala. Skulle under andra förhållanden så olika grunder föreslås i två frågor af så likartad beskaffenhet och hvilka så samtidigt behandlats, vore väl deri att se ett det första, men också ganska eklatanta beviset derpå, att den nyinrättade statsministersinstitutionen åtminstone icke i och för sig är egnad att åstadkomma den sammanhållning och konsekvens inom konseljen, som man dermed trott sig kunna förvänta.

En antydan gjordes af Herr Civilministern om att en och annan härvarande landshöfding i det utlåtande i frågan, som blifvit från myndigheterna infordradt, skulle hafva uttalat sig såsom om någon egentlig anmärkning mot principen icke skulle finnas. Jag tror, för min del, att man vid infordrandet af utlåtanden från länsstyrelserna egentligen icke har att vänta sig i främsta rummet en konstitutionel utredning af frågorna, utan mera en utredning rörande huru förhållandena skulle, om den ifrågasatta lagstiftningen komme att antagas, gestalta sig särskildt med afseende på de lokala förhållandena inom den landsdel, der länsstyrelsen har sitt säte. I det första yttrande jag var i tillfälle att i frågan afgifva, framhöll jag — och dervid tror jag mig kunna stå fast — att särskildt för Malmöhus län icke skulle möta några till följd af lokala förhållanden anmärkningsvärda olägenheter af antagandet af de grunder Riksdagen föreslagit. Men i det senare yttrandet jag afgifvit, och hvilket afsåg det af komitén uppgjorda förslaget, framställde jag ganska allvar samma anmärkningar deremot. Jag tror således att jag kan häfda min ståndpunkt till frågan.

Efter att sålunda hafva uttalat mig öfver förslaget i dess helhet — hvaraf följer att jag kommer att yrka afslag på den nu föredragna punkten — har jag likväl ansett mig böra fästa uppmärksamheten på en liten omständighet särskildt i denna 22 §, hvilken torde böra leda dertill, att, om mot min önskan §:n skulle i öfrigt vinna majoritet för sig, en återremiss dock kunde vara nödig. Jag ber då att få påpeka de orden, som förekomma å fjärde raden från slutet: »ensamt för sig». När dessa ord skrefvos, tror jag icke att man tänkte på det förhållande som eger rum, då skjutslag från landet finnes tilldeladt en stad. Ett sådant skjutslag från landet kan nemligen icke ensamt för sig utgöra skjutsen, utan skall utgöra den gemensamt med staden.

Jag yrkar afslag å nu föredragna punkten.

Herr Axel Bergström: Herr Talman! Ehuru förevarande fråga är af djupt ingripande art och dess lösning, i öfverensstäm-

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*
(Forts.)

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*
(Forts.)

melse med hvad i föreliggande betänkande hemstälts, kan komma att öfva ett mäktigt inflytande på åtskilliga samhällsklassers väl, hade jag likväl önskat att kunna i denna fråga iakttaga tystnad, af anledningar, hvilka för mig ega giltighet och, om de än icke af mig uppgifvas, må hända torde af Kammaren anas.

Det har dock blifvit mig omöjligt att vara denna min afsigt trogen. Med afseende på hvad Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet yttrade om den ställning, hvilken de ledamöter af denna Kammare, som tillika äro landshöfdingar, i denna egenskap intagit under ärendets förberedande behandling, har jag funnit mig vara skyldig mig sjelf att bryta tystnaden, och att öppet förklara, att de officiella utlåtanden, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Örebro län afgifvit, ingalunda kunna anses innebära något understöd åt vare sig Riksdagens skrivelse eller komiterades förslag och således icke heller åt Kongl. Maj:ts proposition eller sammansatta Stats- och Lag-Utskottets betänkande.

För mig är det af vigt att något af hvad dessa officiella yttranden innehålla må, till bekräftelse af min nyss afgifna öppna förklaring, inflyta i dagens protokoll. I det officiella utlåtande, som Konungens Befallningshafvande i Örebro län afgaf i anledning af Riksdagens skrivelse år 1875, uttalas först tvifvel om rättvisan och billigheten af det ifrågasatta förfarandet att på en gång öfverflytta den hufvudsakliga tungan af skjutsen från de nu skjutskyldige till helt andra samhällsmedlemmar. Der uttalas vidare att »landstinget icke vore den myndighet, som borde i sista hand bestämman högsta skjutslegan för länet, eller delar deraf», helst, såsom det vidare säges, »erfarenheten visat, att förhöjning i skjutslegan, dertill landstinget icke torde vara obenäget, icke förekomme förhöjning i entreprenadsumman, utan tvärtom». Ytterligare uttalas farhåga, att »genom öfverflyttande på staten och landstinget af ansvaret och kostnaden för skjutsens uppehållande skulle dessutom gå förloradt allt intresse hos ortens innebyggare vid skjutsentreprenaderna och entreprenadafgifternas hållande inom rimliga gränser, hvaremot man hade att befara sammansättningar af de gästgifverierna närmast boende till entreprenadernas uppdrifvande, så att någon sannolik beräkning icke kunde göras, hvar de skulle stanna». Härefter föreslår Konungens Befallningshafvande ett annat sätt, hvarpå skjutsskyldigheten lämpligast borde regleras, och finner slutligen de skjutsskyldiges inom skjutslagen direkta deltagande, om ock endast till någon del, i ansvaret och kostnaden för skjutsens uppehållande så mycket nödvändigare, som entreprenader på de flesta ställen eljest icke torde kunna till rimligt pris erhållas.

I det andra utlåtandet, som afgafs med anledning af komiténs förslag, framställdes å nyo nyss omförmälda förslag till ordnande af skjutsskyldigheten, och efter uttalande af sina betänkligheter mot komiténs förslag i fråga om sättet för utaxering af entreprenadbidragen yttrar Kongl. Maj:ts Befallningshafvande följande: »De

upplysningar rörande beskaffenheten af den jordbruksfastigheter i riket öfvergångna taxering, hvilka finnas meddelade uti det af förberedande skattejemkningskomitén den 20 Oktober 1876 afgifna underdåniga betänkande och dervid fogade reservationer och andra bilagor, äro visserligen af beskaffenhet att till fullo rättfärdiga de betänkligheter, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande hyser mot tillämpningen uti i fråga varande fall af den utaf komiterade föreslagna taxeringsgrund.»

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

På sätt, jag redan har nämnt, torde icke hvad som förekommer i nämnda utlåtanden kunna anses såsom understöd af komiterades förslag.

Såsom medlem utaf svenska Riksdagens Andra Kammare kan jag icke afvika från hvad jag såsom embetsman tänkt och yttrat; jag kan ju icke vara mig sjelf otrogen. Häraf följer således, att, ehuru jag icke gör något yrkande, jag dock, i fall man skrider till votering, kommer att rösta emot föreliggande förslag.

Herr Carl Ifvarsson: Det kan icke falla mig in att till bemötande upptaga alla de anmärkningar, som blifvit emot dels komiterades förslag och dels Kongl. Maj:ts proposition framställda, allra minst som jag anser att dessa anmärkningar samtliga blifvit på förhand vederlagda dels af de motiv, som blifvit till stöd för berörda förslag af komiterade anförda, och dels af de skäl, som till grund för den Kongl. propositionen blifvit af Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet ej blott till statsrådsprotokollet, utan äfven i hans sakrika anförande under dagens plenum angifna. Jag kan dock icke underlåta att erinra derom, att så mångfaldiga förslag till frågans lösning redan hafva under en lång följd af år blifvit fruktlöst framlagda, att hvar och en i sin stad måste längta efter att ändtligen komma till en lösning af frågan, samt således med nöje finna att ett förslag blifvit bragt å bane, som, äfven om det icke må anses till alla delar tillfredsställande, åtminstone är af beskaffenhet att i högre grad än andra hittills väckta förslag kunna föra oss till det så länge eftersträfvade målet. Det lider intet tvifvel derom, att ju icke hvilket förslag, som än framläggas, kan vara sådant, att det knappast skall finnas två personer, som derom äro fullt ense, eller åtminstone sådant, som båda skulle vilja hafva det. Så har också förhållandet varit inom den komité, som varit tillsatt med afseende å denna frågas förberedande behandling. Man har inom denna komité försökt att åstadkomma en sammanjemkning af de olika meningar, som velat göra sig gällande icke allenast bland dess egna ledamöter, utan äfven bland Konungens Befallningshafvande och landstingen inom de särskilda länen. Att Kongl. Maj:t hufvudsakligen byggt förslaget på de grunder Riksdagen uttalat och komiterade tillstyrkt, må icke väcka förundran. Sedan Riksdagen och Kongl. Maj:t bestämt de hufvudgrunder, hvarefter komiterade skulle hafva att rätta sig, hafva komiterade sökt vidhålla dessa

Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.

(Forts.)

grunder, samt icke frångått desamma i andra afseenden, än der, hvarest med hänsyn till deras praktiska genomförande, afvikelser måst ega rum, hvilka afvikelser hufvudsakligen varit föranledda af anmärkningar från embetsmyndigheterna inom länen. Från dessa myndigheter torde komiterade således icke böra med fog få uppbara det klander, att icke den princip, som legat till grund för deras arbete, står ren.

Det principiella i frågan torde alla känna från Riksdagens år 1875 i ämnet aflåtna skrifvelse. Hufvudregeln deruti var, att den resande skulle betala hvad skjutsen kostade, och denna regel har icke blifvit motsagd af någon som yttrat sig i denna fråga. Hade man kunnat tillämpa den helt och hållet, så hade tvisten om bidrag varit afgjord, ty då hade något sådant icke kunnat ifrågakomma, emedan hela kostnaden skulle drabbat den resande. Men för upprätthållande af samfärdseln i allmänhet utan en allt för hög skjutslega ansåg man nödigt att i viss mån afvika från denna princip, då man icke kunde inskränka skjutsanstalterna till de vägar, der trafiken är liflig, enär det vore nödigt att statens embetsmän skulle kunna komma fram på sina förrättningsresor och det äfven vore behöfligt att de enskilde, som hade något angeläget att bestyra utom hemmet, skulle kunna komma till ort och ställe. Deraf blef den naturliga följden, att bidrag måste lemnas för skjutsningsväsendets upprätthållande. Att staten i så fall skulle tillsläppa en del lär vara en naturlig följd häraf. Genom bidraget från de särskilda orterna har man afsett att åstadkomma en motvigt emot att hela entreprenadbidraget uppbringades allt för högt. Denna motvigt tror jag visserligen kan vinnas härigenom. Men detta stadgande tillkom dock icke endast för motvigtens skull, utan äfven derföre att det ansågs billigt att de orter, inom hvilka den resande finge åka för lägre betalning än det verkliga skjutsvärdet, borde i mån af den större skilnaden i detta värde och denna betalning lemnas större bidrag än andra orter, der skilnaden kunde blifva mindre. Både staten, för resor i dess ärenden, och enskilde, för resor i privata angelägenheter, få förmånen af den lägre betalningen i skjutslega, och i senare fallet är det de särskilda orternas inbyggare som få denna förmån. Således är det både praktiskt och lämpligt att staten lemnar en del och de särskilda orterna lemnas en annan del af de bidrag, som man icke kan affordra den resande. Nu är frågan, efter hvilken grund dessa bidrag skola utdebiteras. Komiterade och Kongl. Maj:t hafva föreslagit, att den allmänna bevillningen skulle utgöra denna grund, dock med det tillägg, att så länge jordbruksfastighet i bevillning icke betalar lika mycket som annan fastighet, dessa bidrag skola utgå med dubbelt större belopp för bevillning af jordbruksfastighet än för bevillning af andra beskattningsföremål. Således efter samma grund som kommunalutskylderna utgöras. Naturligtvis hade ofvan berörda tillägg icke kunnat göras, om man ansett att jordbruksfastigheten i allmänhet blifvit fullt så högt upptaxerad

som andra beskattningsföremål, men därför att man funnit att be- *Ang. förändrad*
villningsstadgan i detta afseende icke öfver allt tillämpats fullt så *reglering af*
rättvist som man väntat, har man gjort detta tillägg, hvarigenom *skjutsväsendet.*
oegentligheten blifvit undanröjd. Jag vill visst icke bestrida att en
revision af bevillningsstadgan är behöflig, och intill dess en sådan
revision skett derhän, att bevillningsprocenten blifver lika för jord-
bruks- och annan fastighet, anser jag att detta tillägg bör qvarstå.
Men sedan genom revisionen dessa olikheter blifvit undanröjda, bör
tillägget vara betydelselöst. Jag föreställer mig därför, att man
under nuvarande förhållanden svårligen kan bygga på en bättre
grund.

En talare har föreslagit att skjutslagen skulle utgöra en mindre
del och staten det öfriga af entreprenadbidragen, och i denna syft-
ning yrkade talaren återremiss. Men skulle man bygga på denna
basis, så fruktar jag att den beräknade motvigten, som i de förras
bidrag skulle finnas emot ett allt för högt uppdrifvande af entre-
prenadbidraget, blefve vida mindre. Ty skulle de respektiva skjuts-
lagen blott erlägga en femtedel, så kunde det mångenstädes leda
derhän att staten finge betala allt, när man i sådant fall kan be-
fara att kostnaderna blefve så högt uppdrifna, att skjutslagen på en
omväg finge sin andel i behåll, något som ej vore lätt att kon-
trollera. Men ett dylikt missbruk kan icke gerna inträffa, om,
såsom här är föreslaget, landstingen utöfva kontroll öfver bidragens
utdebitering. Det skulle också komma att stå staten dyrt, om han
skulle tillsläppa ända till fyra femtedelar af dessa bidrag — jag
tror att talaren hade denna beräkning, men om jag ej hörde rätt
angående siffrorna, så hörde jag bestämdt att åtminstone staten
skulle betala *större* delen deraf. Och att detta skulle gå till betyd-
ligt belopp torde vara klart, helst när motvigten icke blef särdeles
stor, om ens någon. Genom denna bestämmelse, i hvad den afser
att skjutslaget skulle släppa till en del af bidragen, skulle vi dess-
utom få qvar en del af den gamla grunden, och detta vore i princip
origtigt. Skjutslaget kan ej rättvisligen sägas hafva större skyl-
digheten skulle dock enligt nämnda förslag i viss mån fortfarande
stå qvar såsom en skyldighet för en del af jordbruket. Detta med
afseende på hvad denne talare yttrade.

En annan talare har framkommit med en anmärkning, som åt-
minstone vid första påseende kan synas förtjena något mera afse-
ende, men som dock vid närmare eftertanke icke torde vara af den
svåra beskaffenhet, han befarade. Han ansåg nemligen, att anta-
gande af detta förslag skulle innebära ingenting mindre än att på
en omväg ändra grundlagen. Till en början ber jag härvid få er-
inra, att någon *ändring* af grundlagen väl icke genom antagande
af detta förslag kunde ernås, utan att, som jag förmodar, hans me-
ning var, att man genom detsamma ville kringgå grundlagen. Vid
ett flyktigt påseende synes verkligen denna åsigt hafva något skäl

Ang. förändrad för sig, då nemligen här är i fråga att på en gång bestämma grun-
reglering af den för utgörande af statsbidrag under en längre tid, vid hvilket
skjutsväsendet. förhållande man kunde säga att Riksdagen för längre tid vore bun-
 den af ett beslut af ifrågavarande art. Om man likväl besinnar,

(Forts.)

att dessa bidrag icke kunna komma till stånd utan Riksdagens med-
 gifvande, efter framställning af Kongl. Maj:t, och oberoende af hu-
 ruvida detta bidrag är fastställt genom någon författning eller icke,
 torde vigten af denna anmärkning förfalla och således farhågan, att
 Riksdagens beskattningsrätt skulle trädas för nära, vara undanröjd.
 Dessutom hafva dylika förhållanden redan förut icke sällan inträffat
 såsom t. ex. i fråga om statsbidrag till folkskolelärares aflöning, hvil-
 ket bidrag är beroende af det tillskott de särskilda kommunerna
 vilja lemna, för att icke omnämna många andra dylika exempel af
 temligen analog art. Således anser jag, att förslaget kan antagas,
 utan att grundlagen trädas för nära.

En annan talare förklarade, att det vore för honom förödmju-
 kande att här behöfva förklara, det han misstagit sig i sin föregå-
 ende uppfattning af denna fråga, särskildt som han sjelf som motio-
 när kunde anses hafva framkallat frågans behandling i den rigtning
 som ledt till framläggande af detta förslag. Jag medgifver att det
 måste vara ledsamt att befinna sig i en sådan ställning. Det är
 dock godt att få höra ett erkännande af ett begånget misstag; jag
 förmodar att talaren då äfven vill erkänna, att han misstagit sig i
 en annan stor fråga, hvars lösning han ock i sista stunden mot-
 satte sig. Vi torde emellertid af detta kunna lära oss, att vi icke
 böra sätta allt för mycket förtroende till hvad äfven män sådane som
 han yttra, då de så i sista stund kunna ändra åsigt. Jag klandrar
 ingalunda, att denne talare ändrat åsigt, ty han kan ju under tiden
 hafva kommit till en bättre öfvertygelse, men jag tror icke, att
 man numera kan till honom sätta det förtroende, man kunnat sätta,
 derest man fått erfara, att han på förhand så satt sig in i en fråga,
 att han deri bildat sig en fast öfvertygelse. Å personer, hvilka
 man betraktar såsom de kunnigaste och främste statsmännen i riket,
 har man hittills ansett sig kunna hafva detta anspråk. Ätminstone
 skulle det vara ledsamt, derest personer, som förr suttit i Konungens
 råd, skulle motsätta sig förslag, som de förut ansett ganska antag-
 liga; dock, om icke mitt minne sviker mig, har detta varit förhål-
 landet. Säkert är, att ingen, hvarken den nuvarande regeringen
 eller de förra ledamöterna deraf kunna vara ofelbara, och det torde
 således icke vara skäl att rigta allt för skarpa anmärkningar mot
 det nu framlagda förslaget.

Samme talare, som förklarade sig hafva begått nämnda misstag,
 yttrade ock, att enligt nuvarande förslag jorden i dess helhet skulle
 blifva befriad från deltagande i skjutsbördan. Något sådant förslag
 har jag för min del icke hört vara framlagdt eller ens ifrågasatt,
 och jag vet icke hvarifrån han fått denna föreställning. Antingen

var det ett förhastadt yttrande eller ock måste han hafva läst mellan raderna något, som icke finnes i betänkandet.

Vidare nämnde samme talare, att enligt komiterades förslag, skjutslegan i de norrländska länen skulle blifva allt för hög. Jag ber härvid endast få erinra, att komiterade icke bestämde någon viss lega, utan att denna blifvit beräknad efter de pris, som enligt goda grunder ansetts kunna beräknas, och att legan dessutom allt efter omständigheterna kan af Kongl. Maj:t höjas eller sänkas. Utan tvifvel blefve förhållandet sämre, om, såsom reservanterne föreslagit, entreprenadbidragen skulle gäldas till största delen af staten och till en mindre bråkdel af skjutslaget. Jag befarar nemligen att vid sådant förhållande legan skulle i följd af förslag eller missledande utlåtanden från vissa orter, sättas allt för låg, hvilket heller icke vore att undra på, då naturligtvis de i orten boende hafva intresse af att åka så billigt som möjligt och då de desto mera kunna genomföra denna afsigt, då de så godt som sluppe att lemna något bidrag till skjutsens upprätthållande. Deremot tror jag att just det förhållande, att de sjelfva få lemna bidrag härtill, skall vara dem en sporre att föreslå legan skälig och sådan den bör vara, och att till följd häraf de i förslaget bestämda grunder för bidragens utgörande skola visa sig vara icke alldeles så obilliga, som man velat påstå.

Samme talare beräknade, att en daglönare med 400 kronors årlig inkomst skulle få betala mera i entreprenadbidrag än egare af en till 1,000 kronor taxerad hemmansdel. Det torde dock kunna ifrågasättas, huruvida icke den förra verkligen innehar en bättre ställning än den senare. Jag vet icke hurudana förhållandena äro i de norrländska länen, men nog kan man tänka sig detta, då han yttrade, att trävaruexporten är den förnämsta i dessa län och att jordbruket icke lemna så mycket. Detta antyder, att jordbruket ligger under andra näringar, efter dessa egentligen äro de hufvudsakligaste, och det är väl då icke att klandra, att dessa öfriga näringar få betala mera än jordbruket.

Han nämnde slutligen, att en krigsförklaring vore utfärdad af majoriteten i Andra Kammaren. Härom vet jag dock intet, men är en krigsförklaring utfärdad, så torde den hafva kommit från den andra sidan, ty från majoritetens sida har jag icke hört annat yttrande, än att man borde basera allt på en så rättvis grund som möjligt och söka befördra rättvisan och att, der någon orättvisa fans, taga bort den. Kan detta kallas en krigsförklaring, att man vill hafva bort en orättvisa, då vet jag icke hvad jag skall säga om en sådan uppfattning. Han kan hafva rätt, om andra sidan ställer sig på den foten, att den förklarar krig mot fordringarna på rättvisa, men det tror jag icke är vackert att tala om.

En annan talare påstod, att förslaget skulle inveckla frågan och sammanblanda statens och länets beskattning. Jag har redan antydt, att detta icke synes vara att befara, då det är noga bestämdt, i hvilket hänseende landstinget skulle besluta och i hvilket Riks-

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*

(Forts.)

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet. dagen. Att landstinget icke helt och hållet har afgörandet i sin hand synes af förslaget, ty det är Konungens Befallningshafvande, som i visst hänseende beslutar, och Riksdagen har icke heller eftersläppt sin rätt att fatta beslut. Men det ligger äfven i Riksdagens rätt att besluta om hvilka frågor den vill, och således tror jag hvarken att någon grundlagsändring eller några konstitutionella svårigheter ligga i förslaget.

(Forts.)

Samme talare befarade eller antog, att regeringen icke menade allvar med förslaget. Derom kan jag naturligtvis icke yttra mig, ty det kan endast regeringen sjelf, men mig förefaller det som om det varit allvarligt menadt, isynnerhet efter det yttrande jag hört i dag af Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet. Jag har hittills alltid antagit, att, när regeringen framlägger ett förslag, är detta allvarligt menadt, och har det icke alltid varit detta, är sådant att beklaga. Jag tror emellertid icke, att man behöfver befara att så är förhållandet nu. Jag säger att jag vill icke antaga att så nu inträffat eller ens att det *någonsin* inträffat, men det är illa, att en man, som suttit i konungens råd, kan antyda något sådant. Han har visserligen velat anföra några skäl för sin mening, men dessa synas hafva varit något egendomliga. Jag skulle icke vilja förutsätta något slikt, äfven om jag vore missbelåten med det förslag regeringen framlagt, men i sådant fall kan jag ju bekämpa detsamma huru mycket som helst, men att det är allvarligt menadt, bör man antaga.

Jag vill icke längre taga Kammarens tid i anspråk för detta ämne, ty jag är förvissad, att den, som vill genomläsa handlingarna i ämnet och hört det yttrande, här i dag först afgafs, har, under förutsättning att han verkligen vill frågan, hört tillräckligt med skäl för frågans lösning på det föreslagna sättet. Jag vill gerna erkänna, att en förbättring kunde göras, men intet förslag är så beskaffadt, att det samlat så många ikring sig som det i dag framlagda. Det är därför jag tror, att detta är det bästa, man under närvarande förhållanden kan få, emedan så många samlats omkring detsamma. Att det är ett så genomgripande förslag, att man icke kan tänka sig en förändring i detsamma längre fram, vill jag ej påstå, ty förändringar kunna ju tänkas icke minst i författningar sådana som denna, men jag tror, att denna är ett steg framåt och i den rätta riktningen. Det är därför jag hemställer, att Kammarren ville bifalla föreliggande paragraf äfvensom hela förslaget.

Häruti instämde Herrar *Johan Jönsson, J. E. Johansson, Jöns Persson, Sven Nilsson, Aug. Peterson, Ola Månsson, Nils Nilsson, Märten Trulsson, Johannes Andersson* i Ryssby och *Fredricson*.

Herr Rydin: Efter de bifallsrop, hvarmed den siste ärade talaren helsades och efter de bifallsrop, hvarmed Herr Statsrådet och Chefens för Civildepartementet lågmälda yttrande helsades synes det

på det hela taget vara föga lönande att uppträda i frågan. Men trots den öfvertygande kraft, som blifvit dessa anföranden tillagd, trots den gjorda hänvisningen till de i ärendet framlagda handlingarna¹ och trots påståendet, att det framlagda förslaget skulle vara så väl motiveradt, har jag icke, oakadt jag gjort mig stort besvär med att genomgå dessa handlingar, i dem ens fått någon förklaring på, hvarför ett förslag, behäftadt med sådant grundfel som detta, blifvit framlagdt, än mindre funnit någon motivering därför. En anledning till förslagens framläggande finnes visserligen, men den är icke någon i sakens beskaffenhet inneboende orsak.

Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.

(Forts.)

Man har under debatten i dag framhållit, och detta har äfven i pressen blifvit framställt, att detta förslag innebär ett tillbakagående i ordnandet af samfärdselförhållandena, och man har äfven framhållit, att den fördelning, som finnes uppgjord i afseende på den skatt, som af förslagens antagande skulle blifva en följd, är orättvis, till följd af det sätt, hvarpå den skulle träffa olika medborgare. Jag vill blott upprepa, hvad jag förut vid flera tillfällen nämnt och hvilket jag sedermera hört upprepas: det faktum kan icke bortdisputeras, att det är en orättvisa att lägga nya bördor efter en grund, som leder till sådant resultat, att de personer, som hafva 1,800 kronors inkomst och derunder, skola få betala mer i bevilning än hela Sveriges jord. Man kan icke annat än baxna för de följder hvartill ett förslag, sådant som detta, skulle leda.

Men förslaget innebär jembväl en annan orättvisa än den, som ligger i förenämnda fördelning af skatten mellan de olika länen. Man frågar sig ovilkorligen, hvarför, då landet och Riksdagen förklarar, att staten bör öfvertaga skjutsningen — och för min del är jag af den åsigtan att omsorgen om skjutsväsendets ordnande bör hvila på staten, på regeringen — man icke vill låta staten genom anslag befrämja skjutsväsendets utveckling, genom anslag ersätta de orättvisor, som nu kunna drabba skjutslagen i följd af andra tillkomna kommunikationer o. s. v. Hvarför skall man icke på den vägen gå till målet och hvarför vill man inslå en sådan väg, som i det framlagda förslaget innehålles? Jo, skälet härtill är, att en representant i denna Kammare väckt förslag i ämnet — ett förslag, för hvilket han sjelf nu mera gjort afbön inför Kammaren — att detta förslag, som afslogs af Första kammaren, erhöi understöd af och bifölls i denna Kammare, att förslaget sedermera genom en viss klok manöver gjordes till föremål för gemensam votering och kom att sägas vara Riksdagens beslut, utan att de grunder, som i Riksdagens skrifvelse innehållas, blifvit i laga ordning af Riksdagen antagna att det sedermera åberopats, att *Riksdagen* begärt ett sådant förslag. För Riksdagen hafva vidare komiterade böjt sig, Riksdagens skrifvelse har ytterligare Kammarkollegium ansett lägga band på dess yttrande och efter Riksdagen har slutligen Kongl. Maj:st fogat sig. Anledningen till detta förslags framläggande är således den, att en representant derom framkastat ett förslag, utan att detta

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet. förslag blifvit på minsta sätt undersökt, innan det lades till grund för denna frågas behandling.

(Forts.)

Jag vill nu återgå till den orättvisa fördelningen af bidraget till skjutsväsendet. Orättvisan härutinnan består icke endast deruti, att en del medborgare, i följd af bevillningsförordningens föreskrifter, skulle komma att känna denna börda hårdare än andra, utan af förslaget skulle ytterligare följa den orättvisan, att genom det sätt, hvarpå, som känt är, taxeringarna inom de olika kommunerna verkställas, den kommun, hvars taxeringskomité handlat ärligt och samvetsgrant, skulle komma att för ändamålet betala mera än den kommun, inom hvilken taxeringen blifvit slarfvigt och hastigt afgjord. Är det billigt, mine Herrar, att då af två kommuner, som ligga bredvid hvarandra, den ena kanske har fått sina fastigheter uppskattade till endast hälften så högt värde i proportion till egendomarnes värde, som den andra kommunen, är det då rimligt, säger jag, att en så beskaffad grund, som den här föreslagna, skall läggas för skattebidrags utgörande. Vidare ligger i denna bestämmelse, att densamma, sådan den nu är föreslagen, ovilkorligen skall utgöra grunden för skattens utgörande. Det ligger en orättvisa deri, att man på förhand förklarar, att efter denna — jag kan tillägga — orättvisa skatt skall denna börda utgöras. Men Riksdagen skall icke hafva rättighet att, då omständigheterna dertill föranleda, då tillgångarna sådant medgifva, bestämma ett visst anslag och således bestämma den lämpligaste skatt, som i allmänhet för statsutgifter bör utgöras, utan man skall på förhand vara bunden af denna skatt, äfven om förhållandena äro sådana, att den icke behöfs. Häruti ligger en ytterligare orättvisa. Det vore i sådant fall bättre, om hela skjutsningen öfvertoges af staten, ty då kunde visserligen äfven under vissa förhållanden den allmänna bevillingen anlitas men endast såsom supplementarskatt; den komme icke att anlitas, i andra fall än då behofvet sådant kräfde, icke, såsom nu är föreslaget, att i hvad fall som helst utgå efter fyrk.

Vidare har blifvit framställt, och till och med medgifvet, att den föreslagna anordningen är ett tillbakasteg i befordran genom skjuts af personer; resandes ställning blir i detta hänseende sämre, dyrare och medför större olägenhet än hittills. Nu frågas: huru har man bestämt att denna anordning skall ske? Jo, heter det, man skall genom medverkan af landstingen åstadkomma så vackra resultat i denna fråga. Låtom oss taga i betraktande landstingens ställning till denna fråga. Landstinget är ett sjelfstyrande kommunalorgan och har såsom sådant rättighet att upptaga till pröfning, behandling och afgörande ärenden, som röra bland annat samfärdseln. Huru är nu förhållandet med detta förslag? Hafva verkligen landstingen här en sådan rätt? Nej! Landstingen få icke rådslå om bästa sättet att ordna skjutsväsendet i länen efter sig foreteende olika lokala förhållanden. Detta är dem förbjudet. Likaså är landstinget inskränkt i sin beskattningsrätt. Om nu ett landsting finner

att skjutsen skulle kunna ordnas på ett sätt som vore för landstingsområdet lämpligast men sedermera, såsom ibland inträffar, inser att vissa jemkningar böra vidtagas i den landstingsskatt, som skall utgöras af vissa medborgare och vissa beskattningsföremål, samt att vissa orter i större eller mindre mån böra drabbas af denna skatt, så är det genom detta förslag landstinget förbjudet att i denna beskattning göra någon ändring. Denna viktiga rättighet, som eljest efter 47 § i förordningen om landsting tillkommer landstinget, är genom det Kongl. förslaget öfverkorsad. Jag frågar då: hvilken behörighet har landstinget enligt Kongl. Maj:ts och Utskottets förslag? Hvad skall det göra? Jo, landstinget skall säga att den eller den skjutslegan är den rigtiga, att det eller det entreprenadbidraget är det rigtiga. Nu frågas: har landstinget till sitt förfogande sådana upplysningar som i detta fall äro af nöden? Jag svarar nej. Jag har någon erfarenhet från det landsting jag tillhör. När der en gång det var fråga om att bestämma skjutslegans belopp för landstingsområdet, så framlades och fastställdes en officiel siffra, ehuru flere ledamöter af landstinget enskildt förklarade, att förhållandena inom de olika orterna voro så olika, att den bestämda siffran kunde anses vara tilltagen alldeles på höft. Och i fråga om bestämmandet af entreprenadbidragens belopp, hur och hvarför skall landstinget befatta sig dermed? Landstinget har dervid enligt förslaget bestämmelser ingen ledning af skjutslegans belopp i de särskilda kommunerna och orterna i länet. I fråga om auktion å entreprenaden få icke vederbörande afgifva yttranden om de ingifna andubens beskaffenhet, enär blott auktionsprotokollet skall insändas. Landstinget har sålunda ingen ledning för sin pröfning af det ena eller andra anbudet, men landstinget skall dock afgöra saken. Kan nu ett så beskaffadt förslag vara rimligt? Hvar och en landstingsman måste känna sig obehagligt berörd, när en så beskaffad fråga förekommer; han vet icke om entreprenadbeloppet eller skjutslegan är riktig. Jag minnes huru här om aftonen en mängd talare med en viss indignation förklarade, att det då förevarande förslaget om ändring i sättet för klockares aflöning skulle, om det bifölles, leda till godtycke, emedan man icke trodde att Konungens Befallningshafvande och Kongl. Maj:t skulle vara i stånd att bestämma den lön som vore skälig för klockarens besvär. Men nu vill man att landstingen utan föregående upplysningar och utredning skola kunna pröfva och fritt från godtycke afgöra entreprenadbidragens belopp. Är detta möjligt? Landstingen blifva således i denna fråga förvandlade från själfstyrande kommunala organ till simpla maskiner, som skola verkställa de åtgärder som i detta lagförslag bestämmas.

Låt oss nu tillse hvilken effekt denna lag, om den bifalles, kan hafva med sig. Den kommer otvifvelaktigt att hafva en söfvande inverkan; ty när vi väl hafva fått denna lag till stånd, så kunna, när landstinget sagt sitt ord i frågan, alla andra sofva; ty här är bestämdt att auktion för skjutsningens öfvertagande skall

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*

(Forts.)

Ang. förändrade så väl i städerna som å landet, och någon annan anordning finnes icke föreskrifven i detta fall. Sedan Riksdagen i sin skrifvelse i detta ämne uttalat sin önskan, att skjutsväsendets anordnande måtte borttagas från skjutslagen, har den icke tagit steget fullt ut och anhållit att detta bestyr måtte öfverflyttas till regeringen, utan detta skall nu uppdragas åt landstingen. Kongl. Maj:ts Befallningshafvande säga: der och der skall en gästgifvaregård ligga; men att bestämma huru många hästar som skola hållas, det behöfver nämnda myndighet icke besvära sig med, ty i det afseendet är det redan i lag bestämdt, att högst två hästar inom en halftimme och ytterligare högst fyra hästar inom en och en half timme skola tillhandahållas. I en så stor stad som Norrköping till exempel, hvarifrån till skjutning utgå omkring 5,000 hästar, och som således borde hålla 12 hästar dagligen för skjutsen, skulle således för ändamålet icke vara att tillgå mera än nyssnämnda ringa hästantal. Behöfves derutöver, får den resande vänta i tre timmar.

(Forts.)

Vidare ber jag få fästa uppmärksamheten derpå, att i andra länder, till exempel i vårt grannrike Norge, man tillsett att man fått en plan för skjutsens ordnande uppgjord, så att vid vissa vägar skjuts i vidsträcktare mening skall tillhandahållas, under det andra skjutsstationer endast äro skyldiga att hålla hästar antingen vissa dagar och vissa timmar i veckan eller ock vid vissa tingsresor. Der tager man vid uppgörandet af skjutslegan hänsyn till lokala förhållanden; här behöfves detta icke, här anställer man endast auktion.

I sammanhang med denna ovilkorliga föreskrift om auktioner ter sig den i *principiellt* hänseende märkliga bestämmelsen, att gästgifvarne i ro och huru länge som helst få behålla sina rättigheter och förmåner, blott de lemna entreprenören utrymme för hans hästar! Jag vet till exempel i Upsala ett skjutslag, som köpt ett hemman för att en person der skall bestrida skjutsen. Gästgifvaren är klok nog att icke inropa skjutsen på entreprenadauktion; han sitter lugnt vid sitt hemman och låter en annan skjutsa, och upplåter blott stallrum åt hästarne. I Upsala stad bestrides skjutsen af ett hotellbolag. Detta har stadsjord för ändamålet. Men blir nu den här föreslagna författningen antagen och tillämpad, så skall entreprenadauktion försiggå och med detsamma stryker bolagets skyldighet att skjutsa, blott det ger utrymme åt hästarne. På detta sätt får staten och länet betala hvad som förut erhållits gratis och hvad som ingen i Upsala någonsin begärt att få förändring i. Ett annat exempel: det finnes i Skåne en gästgifvaregård som heter Dalby. Den har fått sig ängar anslagna, som äro upptaxerade till 18,000 kronor, men antagligen i sjelfva verket äro värda något mer. Der sitter gästgifvaren lugnt vid sina rättigheter och förmåner, han begagnar i god ro sina ängar och låter en annan inropa skjutsen på entreprenadauktion, endast upplåtande erforderligt stallrum.

De förmåner och rättigheter, som gästgifvare åtnjuta, de få icke röras. Är det deremot fråga om andra friheter, så heter det

alltid, att de icke äro öfverensstämmande med tidens fordringar och att de således måste bort. Men gäller det, såsom sagdt, att borttaga en förmån för gästgifvaren — en förmån, som dertill är gifven för ett visst ändamål och icke för att innehafvaren deraf skall sitta i en lukrativ rättighet, utan att uppfylla sin skyldighet — så vill man på inga vilkor gå in derpå.

Man har sagt, att landstingen nödvändigt måste taga saken om hand, på det att det måtte finnas någon kontroll derå, att entreprenadbidragen icke springa upp till för höga belopp. Jag undrar likväl om icke den sålunda erforderliga kontrollen säkrast kommer från den ort, der skjutsen eger rum. Ser jag på motiven till komiterades förslag, så heter det der, eget nog, att länet skall betraktas såsom ett stort skjutslag. Sedan man sålunda kört ut skjutslaget genom dörren, så kryper det strax in genom fönstret.

Vidare är att märka, att om detta förslag blir lag och med detsamma äfven landstingen införas i skjutsningens ordnande, så inträder det förhållande, att regeringen i detta afseende blir alldeles paralyserad. Regeringen blir beroende af denna lag; hon har icke deri, såsom till exempel förhållandet är i den nyligen antagna finska skjutslagen, förbehållit sig rättighet att vidtaga administrativa åtgärder. Hon får till exempel icke föreskrifva huru skjutstaflan skall se ut eller huru kolumnerna i dagboken skola vara beskaffade, hon har ingenting att säga vid anordnandet af medlens utbetalande med mera. Men icke nog med att regeringen är förbjuden att utfärda administrativa föreskrifter, utan, hvad viktigare är, hon är också förbjuden att taga hänsyn till lokala förhållanden i de särskilda orterna. Regeringen eger icke att vidtaga någon annan åtgärd, än den enda saliggörande, och det är att låta anställa auktion.

Vidare fäster jag uppmärksamheten på en sida af den utveckling, som i utlandet kommit skjutsningsväsendet till del och för hvilken vi här i Sverige icke få förblifva blinde, nemligen att skjutsningsbestyret måste sättas i förbindelse med postföringen. Jag vet mycket väl att vårt nuvarande postverk för ingen del vill taga befattning med skjutsväsendet, emedan utgifterna och besväret derigenom skulle ökas, men — mine Herrar — kan det vara rimligt att postverket gör upp kontrakt på sitt sätt för postskjutsning och oberoende deraf auktioner ske för att åstadkomma skjuts för resande enligt föreliggande lagförslag. Skall man icke, såsom i andra länder, låta posten öfvertaga skjutsväsendet?

Då således detta lagförslag med afseende å bördans fördelning icke kan anses öfverensstämmande med billighet, och sättet för anordnandet af skjutsväsendet skulle förhindra utvecklingen af denna viktiga fråga, samt denna lag tillika nära nog skulle göra till en pligt för vederbörande myndigheter att, sedan de fått saken ordnad genom lagstiftning, icke vidare befatta sig med denna viktiga angelägenhets utveckling, så måste naturligtvis hela anordningen enligt förslaget anses förfelad. Men när man emellertid äfven måste anse att skjuts-

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*
(Forts.)

Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.

(Forts.)

ningstungan bör lindras, och jag för min del är af denna mening, emedan, såsom Herr Civilministern närmare utvecklade, detta besvär från början, i olikhet med åtskilliga andra på jorden hvilande onera, var afsedt att vid utgörandet ersättas i förhållande till det verkliga värdet, så återstår att se till huru saken bör ordnas. I min tanke bör det ske sålunda, att staten öfvertager skjutsväsendet genom Konungens Befallningshafvande och postverket, hvilka myndigheter skulle vidtaga de nödiga anordningarna och träffa öfverenskommelser i de särskilda orterna. För min del tror jag också att det är af vikt, att de nuvarande skjutslagen något få vidkännas utgifterna för det nya ordnandet af skjutsväsendet, för att man derigenom skall kunna få en korrigerings med afseende å de falska entreprenadkontrakt, hvilka enligt uppgift från flera bland Konungens Befallningshafvande på flera ställen lära förekommit. I likhet med en af reservanterne anser jag att en mindre del af kostnaderna bör läggas på skjutslaget och största delen på statsverket. Till ett sådant yrkande har jag så mycket mera skäl som i vårt grannland Norge $\frac{1}{6}$ af skjutsbidraget utgår af skjutsdistriktet, $\frac{1}{6}$ från amtet, dervid dock bör uppmärksammas att blott den matrikelskyldiga jorden påföres denna utgift, och resten eller $\frac{2}{3}$ af staten. Der har man ordnat skjutsväsendet på sådant sätt, och jag vill visserligen ej påstå att det är det bästa sättet, som kan ernås, men det är dock så beskaffadt, att hvar och en, som reser i Norge, icke nog kan prisa skjutsningen derstädes, i jemförelse med förhållandet i Sverige, hvilket skulle med en lag sådan som denna ytterligare försämrast.

På grund af hvad jag anfört instämmer jag med Herr Dickson och yrkar återremiss.

Herr C. I. Bengtsson: För min del yrkar jag bifall till Utskottets förslag. Min mening är den, att om förslaget, till följd af de skarpa anmärkningar, som mot detsamma blifvit rigtade, skulle falla, det skulle dröja långt in i en obestämd framtid innan vi finge ett sådant förslag igen. Hade Kongl. Maj:t grundat sitt förslag derpå att staten uteslutande skulle öfvertaga skjutsningsväsendet och kostnaderna dertill, är det min fulla öfvertygelse att lika skarpa anmärkningar mot ett sådant sätt att lösa frågan skulle framkommit. För min del kan jag ej inse det berättigade uti det mot förslaget uttalade klander, utan tror att regeringen handlat och menat både upprigtigt och ärligt, då den framlade sitt förslag, hvarför jag yrkar bifall till detsamma.

Herr Nils Larson: Jag anhåller att få meddela Kammarerna en upplysning om ett faktum, som ej framgår hvarken af utskotts- betänkandet eller någon af de vid detsamma fogade reservationer, men som jag anser ändå vara af icke så oväsentlig vikt för bedömandet af frågan i dess helhet. Vi hafva sett i ett af reservanternes anföranden och sedermera i ett par tidningsartiklar samt äfven

här hört af åtskillige talare i dag framhållas såsom ett väsentligt skäl för yrkandet på afslag, att genom antagandet af föreliggande förslag kostnaden för skjutsningsväsendets upprätthållande skulle blifva så betydligt olika i de olika orterna. Man har såsom exempel anført förhållandet i Jemtland, der kostnaden för entreprenadskjutsningens upprätthållande år 1875 uppgifvits till 108,000 kronor i

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

Man har funnit att, om också genom en förhöjd skjutslega detta kostnadsbelopp skulle, på sätt komiterade beräknat, kunna i väsentlig mån nedbringas, de särskilda bidragen, som de skattskyldige skulle utgöra, ändå skulle komma att blifva så stora i Jemtland, att dessa bidrag der komme att belöpa sig till icke mindre än 67 öre på hvarje krona bevillning efter 2:a artikeln i Bevillningsförordningen. Nu skall jag be att få upplysa derom, att entreprenadbidragen i Jemtland till största delen utgå i hö in natura, och att kostnadsberäkningen för det löpande året grundar sig på det näst föregående årets markegångspris för denna hufvudartikel: hö, som levereras till skjutsentreprenörerna. Nu råkar det så till, att markegångspriset på hö år 1874 stod ovanligt högt, och det är detta som gör, att siffrorna för 1875 visat sig så höga, som man ser af tabellerna i komiterades betänkande och som i en Utskottets utlåtande vidfogad reservation vidare omtalas. Men detta är, såsom jag nyss antydde, icke att räkna till hvad som man får kalla normalt, utan är ett helt och hållet exceptionellt förhållande, som derfor icke bör läggas till grund för beräkningarna. Vill man se till huru kostnaden stälde sig det näst följande året, så skall man finna, att den då, eller år 1876, nedgick nära nog till halfva beloppet, eller till ungefär 58,000 kronor i stället för 108,000 kronor.

För öfrigt veta vi alla, skulle jag tro, att under åren 1873 och 1874 också arbetsprisen i allmänhet och särskildt prisen på mans- och ökedagsverken i Norrland stodo ovanligt höga, högre än de stått någonsin, vare sig före eller efter denna tid. Det var just under denna tid, eller åren 1873—1874, som de jemtländska entreprenaderna upprättades, och de höga arbetsprisen bidro naturligtvis äfven i sin mån till att entreprenaderna fördyrades. Nu bör man väl kunna antaga, att entreprenaden under en annan tid, då prisen i allmänhet icke stå så högt, skall kunna fås för ett jemförelsevis billigare belopp och att, då skjutslegan får höjas öfver hvad den hittills varit, äfven detta skall i väsentlig mån bidraga att nedbringa kostnaden. Jag har visserligen i dag hört påstås, att förhöjning i skjutslegan icke skall kunna verka till nedsättning i entreprenadbidragen; men, utom det, att det måste vara en alldeles naturlig sak, att den som åtager sig att skjutsa fäster afseende på om han derfor får uppbära mycket eller litet, och att en måttligt förhöjd skjutslega skall verka till minskning i de bidrag, hvarpå entreprenören utöfver legan har anspråk, tror jag mig till och med kunna anföra ett faktiskt bevis på att skjutslegans belopp verkar icke så oväsent-

Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.

(Forts.)

ligt i detta afscende. Det var år 1873 som den förut gällande skjutsregleringen i Jemtland gick till ända, och det var då som de nya skjutsentreprenaderna skulle inrättas. Men då skjutslegan år 1873, enligt då gällande författningar, icke gick upp å landet till högre belopp för hvarje mil än 1 krona 20 öre per häst, så lyckades det icke att vid alla skjutsstationer erhålla entreprenader på antagliga vilkor. Det var nemligen icke mindre än tio skjutsstationer vid de större vägarne, i afseende å hvilka man icke lyckades åvägabringa entreprenader. Men under år 1874, sedan vi fått en författning, hvarigenom medgafs skjutslegans förhöjning med 40 öre per mil eller till 1 krona 60 öre, lyckades man åstadkomma entreprenader äfven vid dessa tio skjutsstationer, hvilket förhållande måste vara ett tydligt bevis på att skjutslegans höjning verkar underlättande i afseende å möjligheten att erhålla entreprenörer. Nu tillkommer vidare, hvad Jemtland beträffar, den omständigheten, hvarå man förut här också fäst uppmärksamheten, att staten bygger en stambana, som kommer att löpa jems med den mest trafikerade stora stråkvägen, som leder från Sundsvall genom Medelpad och Jemtland till norska gränsen i riktningen mot Levanger och Trondhjem. Denna bana är ännu icke färdig, och jag kan naturligtvis därför icke framlägga faktiska bevis för den inverkan, den kan hafva på skjutsväsendet i orten, men uppenbart är, att denna iuverkan kommer att blifva icke obetydlig, utan högst väsentlig. Säkert är i allt fall, att de tre, hvad kostnaden beträffar, drygaste skjutsstationerna i Jemtland skola efter banans färdigbyggande kunna helt och hållet indragas, emedan, sedan jernvägen blifvit färdig, det icke kan komma i fråga att hålla dessa för att på allmän bekostnad med skjuts betjena en eller annan person, som önskar resa från en gård till en annan. Dessutom föreställer jag mig, att de långs vid jernvägen till norska gränsen belägna skjutsstationer, som måste fortfara, kunna uppehållas med lägre kostnad än förut, enär vid dessa stationer icke torde komma att behövas det antal hästar, som nu är erforderligt. Härom skall jag dock icke tillåta mig att vidare tvista. Det är något, som framdeles skall visa sig.

Hvad jag deremot särskildt ber att Kammaren i främsta rummet måtte beakta, det är, att de beräkningar och afskräckande förespeglingar, som fått sitt uttryck i den antydda reservationen, äro byggda på ett förhållande, som, enligt hvad jag nyss haft äran nämna, var exceptionellt och icke normalt, hvilken upplysning, enligt min åsigt, bör kunna verka till åtminstone *någon* förändring i det omdöme om förslaget resultat, som hittills hos flere af Kammarens ledamöter tyckes hafva gjort sig gällande.

Jag skall vidare be att få nämna några ord i anledning af hvad i omförmälda reservation blifvit yttradt rörande Jemtland. Der talas om huru orimligt det skulle vara att staden Östersund finge till länets skjutsväsen bidraga med ett belopp af omkring 5,000 kronor. Jag ber i detta hänseende att först och främst få

fästa uppmärksamheten derpå, att beräkningen är, såsom jag förut antydtt, byggd på det undantagsförhållande, som i afseende å entreprenadkostnaden varit gällande år 1875. Men jag skall frånse denna omständighet och för en stund fasthålla vid att Östersund kommer att få vidkännas dessa 5,000 kronor. Kan man då säga, att Östersund, som visserligen är en af de mindre, men icke af de minsta städerna i Sverige, och som kommer att blifva medelpunkten på en 40 mil lång jernväg mellan Östersjön och Nordsjön, dock är en så obetydlig stad, att ett bidrag från densamma af 5,000 kronor till länets skjutsväsen är en utgift, som kan kallas vara afskräckande? Jag föreställer mig, att de fördelar, en sådan stad midt inne i en vidsträckt landsbygd måste anses hafva af ett ordnad skjutsväsen, väl böra kunna uppskattas till 5,000 kronor, eller till lika belopp med utgiften, om denna nemligen kommer att uppgå till nämnda summa, hvilket jag dock på de grunder, som jag förut antydtt, icke kan tro. Vidare ber jag få fästa uppmärksamheten på en annan omständighet, som gör att denna utgift icke kan komma att kännas så förfärligt tryckande för denna stad, nemligen att densamma, såsom förhållandet torde vara med alla andra städer i Sverige, har en ganska betydlig vinst af sitt bränvinsmonopol. Denna vinst bestiger sig, enligt min tanke, till betydligt större belopp än det nu föreslagna skjutsbidraget och bevillningen från staden tillsammans. Läger man ihop staden Östersunds bevillning för så väl fast egendom som andra beskattningsföremål med det belopp, som staden enligt den gjorda beräkningen skulle komma att till skjutsväsendet utgifva, så finner man att dessa utgifter tillsammans skulle uppgå till omkring 13,000 kronor; men å andra sidan har staden af bränvinsmonopolet icke allenast hvad till denna summas betäckande behöfves, utan äfven något derutöfver. Detta är ett exempel på, hurusom den inkomst, städerna på detta sätt hafva, betäcker fullt upp alla skatter till staten och utgifter för skjutsväsendet samt dessutom en ganska stor del af andra utgifter. Således kan jag icke säga att saken ställer sig så vådlig för städerna i allmänhet eller för Östersund i synnerhet, som den ärade reservanten sökt att framställa den.

För öfrigt vill jag icke inlåta mig i någon tvist om det framställda förslagets detaljer. Jag skall blott förklara att jag i allo instämmer i hvad Herr Carl Ifvarsson i sådant hänseende nyligen anført, men anhåller att få tillägga några ord utöfver hvad han yttrade i fråga om hvad här har blifvit af somlige talare anmärkt derom att vissa bestämmelser i det framlagda förslaget skulle leda derhän att Riksdagens beskattningsrätt trädde för nära. Dermed afses den bestämmelsen i förslaget, att entreprenadanbuden skola prövas af landstingen och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och att på dessa myndigheters beslut kommer att bero, huru mycket staten skall vara tvungen att betala, utan rättighet för Riksdagen att deröfver närmare bestämma. Hvad denna anmärkning egentligen åsyf-

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*
(Forts.)

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*

(Forts.)

tar, eller hvad som skulle sättas i stället för den klandrade bestämmelsen, vet jag icke så noga, då icke något ändringsförslag blifvit framställt. Jag vet icke om meningen möjligen skulle vara att entreprenadanbudena borde för Riksdagen framläggas och af densamma pröfvas, men jag tror dock icke att detta kan vara meningen med denna anmärkning. Men om icke meningen är den, så förstår jag icke hvilken annan utväg man har att lämpligen anvisa för denna pröfning, än att låta landstingen och Konungens Befallningshafvande verkställa densamma. Ett sådant stadgande innefattar för öfrigt icke någonting nytt; sådana förhållanden hafva vi redan för närvarande och hafva haft dem mycket länge, utan att Riksdagens rätt dermed ansetts förnärmad. Det antyddes redan af Herr Carl Ifvarsson att statens bidrag till folkskolelärarynes aflöning äro ställda i beroende af hvad församlingarna sjelfva vilja göra för detta ändamål. Många andra statsutgifter äro beroende af vexlande pris på förnödenheter, hvilka för statens räkning genom entreprenadauktioner upphandlas, och med allt sådant, hvartill förslagsanslag anvisas, är förhållandet detsamma, som det nu skulle blifva i fråga om statsverkets utgifter för skjutsväsendet, i det att Riksdagen, som icke kan till siffran noggrant bestämma hvad som i verkligheten behöfver utgå ur statens kassa, ställer de för ändamålet erforderliga medlen till Kongl. Maj:ts förfogande.

Till dylika statsutgifter hör en stor del af de för arméns behof nödvändiga anslagen, hvilka icke kunna på förhand annorlunda än förslagsvis beräknas, då, såsom vi alla veta, å entreprenadauktioner anbud infordras å de erforderliga förnödenheterna, hvilka anbud pröfvas af Arméförvaltningen, som har full makt och myndighet att afgöra huruvida de äro antagliga eller böra förkastas och nya infordras. Har Arméförvaltningen godkänt gjorda anbud, står det sedermera icke vidare i Riksdagens makt att ändra detta, utan statskassan har sedan endast att utbetala erforderliga medel.

För så vidt jag kan förstå, är det ingenting annat som kan inträffa efter genomförandet af det förslag vi nu hafva före oss till afgörande. Skilnaden är endast, att i nyssnämnda fall är det Arméförvaltningen som pröfvar, hvaremot det i nu i fråga varande är landsting och öfver dessa Konungens Befallningshafvande som få sig anförtrodt att bevaka kronans och det allmännas intresse, hvilket så mycket mindre kan sägas innebära något intrång på Riksdagens rättigheter, då Riksdagen sjelf lemnar detta uppdrag.

Jag tror således icke att i detta förhållande kan finnas någon giltig anledning till ogillande af förslaget, och håller också före att en stor del af de öfriga invändningarne, som blifvit framställda mot detsamma, äro lika haltlösa som den anmärkning jag nu i korthet sökt bemöta.

För öfrigt skall jag bedja få förklara, att jag för min del yrkar bifall till betänkandet, oaktadt jag sjelf befinner mig i en sådan ställning att jag, sedan förslaget blifvit af Riksdagen antaget, får

skyldighet att bidraga till skjutsväsendet, en skyldighet, från hvilken jag för närvarande är befriad.

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*

(Forts.)

Herr Abr. Rundbäck: Som jag för närvarande har fysisk svårighet att yttra mig, afstår jag för denna gång från ordet och instämmer med herr Dickson.

Herr O. B. Olson: Sedan Herrar Carl Ifvarsson och Nils Larsson i Tullus yttrat sig, har jag icke synnerligen mycket att tillägga, emedan jag till väsentlig del blifvit förekommen af dem. Det är en omständighet, hvarpå jag ytterligare anser mig böra fästa Herrarnes uppmärksamhet, synnerligast som här gjorts anspelningar på att städerna till följd af detta förslag, om det bifölles, skulle komma att drabbas synnerligt hårdt genom den större bevillning städernas invånare skulle få vidkännas i jemförelse med innehafvarne af jordbruksfastighet.

Det torde här också böra erinras derom, att det icke är städerna ensamt som i allmänhet erlægga all bevillning efter andra artikeln, ehuru de utgöra största delen deraf. Det är väsentligast bankirättningar och industriella bolag, i hvilka äfvenledes en stor del af landtbefolkningen äro delegare, som således indirekt få erlægga denna bevillning, ehuru städerna anses stå för densamma.

Man har här i dag äfven fört klagan deröfver att de kostnader för skjutsväsendet, som genom det framlagda förslaget skulle komma att drabba de norrländska länen, vore så orimligt höga och dryga, och hoppades man af sådan anledning att förslaget icke skulle vinna framgång. I afseende å detta får jag dock bedja Herrarne taga i betraktande de kostnader, som enligt nu gällande skjutsförordningar drabba dessa norrländska län. Om vi se efter huru med städernas bidrag till skjutsväsendet förhåller sig, finna vi att städernas bidrag enligt komiterades beräkning för år 1875 utgjorde 111,722 kronor, hvaremot enligt komiterades approximativt uppgjorda förslag städernas bidrag efter antagandet af detta förslag beräknades skola utgå med endast 82,720 kronor årligen och således ett betydligt lägre belopp än det de i närvarande stund erlægga. Att kostnaderna för skjutsen nu orimligt tungt drabba vissa hemman och vissa orter torde väl ingen här vilja bestrida. Af komiterades förslag och de af dem upprättade tabeller finner man att på vissa orter, synnerligast i Vermland, finnas reservlag, som på helt hemman betala ända till 3,200 kronor om året, äfvensom åtskilliga reservlag, som betala ända till mellan 2- och 3,000 kronor per mantal, och att detta är obilligt och orimligt lärt väl ingen bestrida, åtminstone kan icke jag komma till någon annan åsigt i detta hänseende.

Man har äfven gjort anspelningar på att taxeringsvärdet för jordbruksfastighet skulle under sista åren fallit. Att så likväl icke är med verkliga förhållandet öfverensstämmande, kan man finna af denna tabell, hvilken utvisar att jordbruksfastigheterna från och med

Ang. förändrad 1872 till och med 1876 eller under 5 år stigit med icke mindre
reglering af än 222,772,387 kronor. Kan man med sådana siffror för ögonen
skjutsväsendet. med skäl säga att taxeringsvärdet å jordbruksfastighet visat benägen-
 (Forts.) het att sjunka, då det tvärtom på 5 år stigit så betydligt som med
 222,000,000?

Jag skall nu icke längre upptaga Kammarens tid, utan slutar med att yrka bifall till hvad Utskottet föreslagit.

Herr Berg: Att, på sätt den siste värde talaren antydde, skjutsbesväret är icke allenast ojemnt fördeladt, utan äfven i andra hänseenden på vissa ställen af landet särdeles tryckande, lärer väl icke någon och allra minst jag vilja bestrida. De anspråk, som från de skjutsskyldiges sida tid efter annan framstälts om befrielse från eller åtminstone lindring i detta besvär, äro därför också synnerligen beaktansvärda. Utan att bestrida dessa anspråks berättigande, har man emellertid velat påstå, att ett onus sådant som detta, hvilket hvilar på jorden, icke skulle kunna eller böra aflyftas förr än genom en förändring i nu gällande bevillningsförordning jordbruksnäringen blifvit i beskattningshänseende likställd med öfriga beskattningsföremål. Denna åsigt, hvilken jag, för min del, i fråga om realonera i allmänhet äfven delar, och i ett och annat fall jemväl sökt göra gällande, tror jag dock icke hafva fullt samma giltighet, då det är fråga om åstadkommande af lättnad i eller aflyftande af ett sådant ovisst besvär som det hvarom nu är fråga, eller skjutsningsbesväret, hvars tunga på senare tiden i följd af uppkomna nya förhållanden väsentligen förändrats och förökats, samt derigenom blifvit allt mera tryckande. Att skjutsningskyldighet ålagts vissa hemman har naturligtvis från början haft sin grund i nödvändigheten att underlätta samfärdseln, hvilken på vissa orter skulle blifvit i det närmaste omöjlig, om icke de der bosatte jordegarna med sina dragare gått de resande till handa. Denna ur synpunkten af statens, det allmännas, intresse jordbruket pålagda skyldighet har dock städe varit förenad med rättigheten att af den resande uppbära ersättning för skjutsen. Och så länge denna ersättning fullt motsvarade skjutsens verkliga värde och någon gång till och med lemnade öfverskott, så länge kunde skjutsningsbestyret icke anses utgöra någon särdeles tryckande börda, utan uppfattades tvärtom på vissa orter rent af såsom en förmån. Annorlunda gestaltar sig emellertid förhållandet nu, då man, för att icke allt för mycket försvara samfärdseln, nödgats nedsätta legan till ett belopp, understigande värdet af den prestation, som därför utgöres. Skjutsningsbestyret har derigenom antagit en förändrad karakter och förvandlats till en *uppoftning*, som den enskilde måste underkasta sig för det allmännas intresse. Men då uppstår äfven för det allmänna, för staten, en skyldighet att träda emellan, och så länge något annat icke ifrågasättes, så länge det endast gäller statens pligt att genom sin mellankomst bereda de af skjutsskyldigheten betungade vare sig lindring i den dem tryckande

bördan eller godtgörelse för de deraf härflytande uppoffringar, synes någon anledning för staten att undandraga sig uppfyllande af denna pligt icke kunna hemtas ifrån bristfälligheterna i bevillningsstadgans föreskrifter. Om jag detta oakadt finner mig icke kunna afgifva min röst för bifall till det nu föreliggande förslaget, så härleder sig detta således visserligen icke deraf, att icke äfven jag önskar en utjemning i skjutsbördan, och icke heller företrädesvis deraf, att jag anser en förändring i bevillningsförordningen nödvändig, utan deraf att den ifrågasatta lindringen, om det nu framlagda förslaget vunne godkännande, komme att genomföras på ett sätt som, enligt min tanke, vore långt ifrån tillfredsställande. I stället för att, såsom väl lämpligast hade varit, åvägabringandet af den nödig befunna lindring i skjutsbördan bort blifva en uteslutande statsangelägenhet, vill man nu lägga en väsentlig del af denna börda på länet, på samma sätt som den förut drabbat de skjutsskyldige, och dessutom vill man låta landsting och Konungens Befallningshafvande utöfva beskattningsrätt ej blott beträffande länens andel i entreprenadbidragen, utan äfven i fråga om de belopp, som äro ämnade att utgå af statsmedel. Man har visserligen sagt, att detta icke innebure någon nyhet, utan endast vore att fortsätta på en väg som man redan förut beträddt, och till stöd för ett sådant påstående har man åberopat det förhållande, att staten åtagit sig att med viss andel bidraga till den aflöning kommunerna bevilja sina folkskolelärare. Häremot tillåter jag mig dock göra den erinran, att dessa senare bidrag äro begränsade till ett på förhand bestämdt maximibelopp, under det att åter de bidrag, som nu ifrågasättas, skulle kunna af landstingen bestämmas till snart sagdt huru högt belopp som helst, utan att ens Riksdagen egde någon rättighet att deruti företaga nedsättning, då bidraget vore garanteradt genom en af Konung och Riksdag gemensamt stiftad lag, och de af landstingen till beloppet bestämda bidragen sålunda måste utgå intill dess Kongl. Maj:t och Riksdagens båda Kamrar kunna ena sig om en förändring i lagen. Det andra exemplet, som framdragits från vissa upphandlingsauktioner, torde icke ens tariffva något bemötande, ty förvaltande myndigheters rätt att, mot redovisning inom gränsen af för ändamålet anvisade anslag och enligt för dessas användande stadgade grunder, genom entreprenadauktioner upphandla en del erforderliga förnödenheter, lär väl icke på något sätt kunna jemföras med den i detta förslag ifrågasatta rättigheten för landstingen att utan all begränsning fastställa beloppen för en statsutgift.

Härförutom torde äfven böra uppmärksammas, hurusom, genom att, på sätt nu föreslås, lägga skyldigheten att ansvara för skjutsens utgörande på länen, icke allenast bördan deraf komme att blifva ojemnt fördelad emellan olika beskattningsföremål, utan äfven obestridligen de särskilda länen inbördes komma att ställas i olika förhållande till hvarandra, och inom de län, som företrädesvis äro vanlottade i afseende å kommunikationerna och just till följd deraf, en-

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*

(Forts.)

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*
(Forts.)

ligt hvad man i dag hört från statsrådsbänken, hittills varit mest betungade af skjutsningsbördan, skulle de derifrån nu befriade komma att påläggas ojemförligt större afgifter än i de andra länen. Visserligen har en representant från ett af dessa hårdast betungade län sökt framhålla, att man här vid lag åberopat sig på beräkningar som icke skulle varit fullt rigtiga. Han har nemligen erinrat, att 1875 års pris, på hvilka enligt hans förmenande skjutskomitén skulle grundat sina beräkningar, varit inom Jemtland ovanligt höga. Härvid ber jag dock få fästa uppmärksamheten derpå, att just med anledning af detta af den värde talaren åberopade förhållande komitén beräknat entreprenadbidragen för Jemtland till allenast 58,200 kr. i stället för 108,000 kr., hvartill de år 1875 uppgått. Komitén har emellertid funnit, att entreprenadbidraget, oaktadt denna nedsättning, likväl skulle uppgå till 67 öre pr bevillningskrona, under det att i de södra länen detta belöper sig till allenast 1 öre på hvarje krona bevillning; och som 67 öre är 67 gånger så mycket som ett öre, kan det således icke förnekas, att de invånare i Jemtland, hvilka förut icke behöft vidkännas några uppoffringar för skjutsinrättningens upprätthållande, skulle genom förslagens antagande, utom det att de vid sina resor finge betala en orimligt hög skjutslega, derjemte till skjutsväsendets befrämjande i dess helhet nödgas lemna ett 67 gånger så stort bidrag, som invånare i de sydligare länen; och att en så ojemn fördelning af den nya skatt, man nu vill införa, ej kan låta sig med billighet och rättvisa förena, torde vara uppenbart. Visserligen är det sant, att ganska många inom denna Kammar och jag sjelf företrädesvis icke skulle hafva den ringaste olägenhet af förslagens antagande, ja, att till och med pluraliteten inom Kammaren skulle vinna en fördel deraf. Men för min del måste jag härvid se icke blott på egna eller enskildes intressen, utan äfven på andras, och ej minst deras hvilka här icke hafva någon röst, men hvilka, efter min öfvertygelse, skulle komma att på det obilligaste drabbas utaf införande af en sådan förändring, som nu blifvit föreslagen. Och om än derigenom klagomålen från dem, hvilka skjutsskyldigheten hittills ålegat, skulle tystna, skulle dock andra fullt lika berättigade klagomål snart nog från andra håll låta höra sig, och det med sådan styrka, att man svärligen kunde undgå att beakta dem.

På sätt jag förut antydt, är jag af den åsigt, att skjutsväsendets upprätthållande är en statens skyldighet, och att, derest staten sjelf icke lämpligen kan öfvertaga sjelfva skjutsbestyret, han åtminstone bör vidkännas de uppoffringar, som därför blifva nödvändiga. Om det således i samfärdselns intresse befinnes behöfligt, att skjutslegan nedsattes under det belopp, hvartill skjutsens verkliga värde uppgår, synes det mig vara statens och ej kommunens pligt att erlägga mellangiften. I detta syfte har man också hittills förfarit, i det man till Kongl. Maj:ts disposition ställt ett anslag att dermed understödja de mest betungade skjutsskyldige. Detta anslag

anser jag emellertid vara allt för lågt och för min del tror jag att det rättaste vore att, detta anslag så förhöjdes att, efter beräkning af skjutsens värde, å ena sidan, och skjutslegan å den andra, samt med hänsyn tillika fästad vid det antal hästar, som vid hvarje särskild skjutsstation i medeltal utginge, och den väglängd de vid skjutsens utgörande hade att tillryggalägga, hvarje skjutslag finge åtnjuta bidrag till det belopp, som utgjorde skillnaden emellan det värde, hvar till skjutsen blefve uppskattad, och den lega, som för densamma komme att inflyta, och till äfventyrs på vissa ställen med någon förhöjning derutöfver. Efter en beräkning af kostnaden härför, hvilken jag i hast uppgjort och derföre icke vågar påstå vara fullt tillförlitlig, skulle det förutnämnda anslaget icke för ändamålet behöfva höjas till mera än 500,000 kronor. Och äfven om en ännu större förhöjning skulle befinnas behöflig, skulle jag ej heller deremot hafva något att invända, blott det blefve staten ensam, som finge vidkännas utgifterna för skjutsväsendets upprätthållande. Nu har man visserligen sagt, att, om staten ensam öfvertog denna skyldighet, så skulle, då vid entreprenadauktionerna ofta inga andra komme att uppträda såsom spekulanter, än just de skjutsskyldige, dessa kunna uppdrifva entreprenadbeloppen så högt, att statens utgifter derigenom blefve alltför stora, och just derföre har komitén ansett att bestämmandet af entreprenadbidragens belopp borde läggas i landstingens händer, hvarigenom en motvigt mot öfverdrifven ersättning skulle erhållas. Denna motvigt anser jag dock, af skäl som förut blifvit anförda, vara temligen oväsentlig, framför allt med afseende å det ringa inflytande de länsinvånare, som af de höga entreprenadbidragen mest betungas, vanligen ega på de beslut, som af landstingen fattas. Nu är det väl sant, att Konungens Befallningshafvande jemväl skulle ega att i dylika frågor afgifva sitt veto emot landstingens beslut, men detta veto torde i flesta fall komma att visa sig särdeles vanmäktigt, då man tager i betraktande att Konungens Befallningshafvandes rätt dervid vore inskränkt till att antingen godkänna det beslutade entreprenadbidragets belopp eller också helt och hållet afslå allt bidrag, i hvilket senare fall de skjutsskyldige blefve nödsakade att, utan all ersättning och till och med utan rätt till den högre legan, sjelfve effektivt utgöra skjutsen, och för min del tror jag, att, om Konungens Befallningshafvande försattes i valet emellan att antingen fastställa ett möjligen allt för högt entreprenadbidrag eller ock att, med afslag å det samma, ålägga de skjutsskyldige att upprätthålla skjutsen, han i de flesta fall skulle anse sig böra välja det förra alternativet. Uti det förslag, som en af reservanterne framställt, nemligen att skjutslaget skulle vidkännas en del af entreprenadbidraget och staten den återstående delen, ser jag visserligen en förbättring, synnerligast som jag tror att skjutslagen i detta fall skulle kunna lättare än landstingen öfvervakas af Konungens Befallningshafvande och ej heller hafva anledning att allt för högt drifva upp sina anspråk, enär de i

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)*

*Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.*
(Forts.)

sådant fall äfventyrade att få skjutsa utan någon ersättning. Men äfven emot detta förslag synes mig kunna göras samma anmärkning som emot Kongl. Maj:t och Utskottets förslag, nemligen att statens bidrag skulle göras beroende af andra än den lagliga beskattningsmyndigheten, hvarför, och då det åsyftade målet derigenom i allt fall endast till en del skulle vinnas, jag ej till detsamma kan lemna mitt samtycke. Såsom jag nämnt, tror jag nemligen under närvarande förhållanden den enda rätta utvägen vara att det anslag till skjutsväsendets befrämjande, som nu finnes, blifver ökad till så stort belopp att dermed kan godtgöras skilnaden mellan värdet af den skjuts, som utgöres, och den lega, som dervid erlägges, med någon förhöjning i detta skilnadsbelopp, der sådant kunde anses erforderligt. Genom erhållandet af ett sådant bidrag skulle de särskilda skjutslagen lätt kunna sjelfva reglera förhållandet, antingen de funne med sin fördel bättre förenligt att mot högre lega och åtnjutande af det medgifna bidraget sjelfve fullgöra skjutsningen eller de hellre öfverlåte detta bestyr på entreprenad, hvilken i sådant fall icke skulle vara synnerligen svår att åstadkomma. Jag skulle derföre helst önskat att frågan i sådan syftning återremitterades till Utskottet. Men då jag har all anledning antaga att denna Kammare godkänner förslaget sådant det är, vill jag icke för närvarande framställa något yrkande.

Herr Ehrenborg: För vinnande af det önskningsmålet, att Kammaren måtte komma till ett snart slut i denna under många decennier diskuterade fråga, och då jag är förvissad om att hvar och en af Kammarens ledamöter redan bildat sin mening deri, har jag på fleres uppmaning beslutat mig för att hufvudsakligen afstå från det anförande, hvartill jag eljest något beredt mig. Jag inskränker mig derföre till att såsom gammal motionär i skjutsfrågan tillkännagifva att jag ansluter mig till det föreliggande förslaget, såsom ett öfvergångsförslag till ett mera följdriktigt genomförande af den grundsats, hvilken för länge sedan blifvit erkänd såsom den enda rätta, nemligen att det allmännas uppoffring för skjutsväsendet bör inskränkas till skjutsens ordnande och att skjutsens värde eller skjutslegan deremot bör till sitt fulla belopp drabba den som reser. Jag är också förvissad, att hvar och en skjutsskyldig, då han ändtligen blifvit befriad från detta — jag hade så när sagt befängda — onus, skall vara lika villig som han är skyldig att skjutsa sig sjelf och sina tjänstemän eller hvilka som resa i hans ärenden till det fulla värdet. Jag skulle hellre hafva önskat, att detta förslag, hvilket jag erkänner har sina brister, men dock är ett med all omsorg uppgjordt och efter våra förhållanden lämpadt förslag — att detta förslag hade på så sätt mera gått i riktning af den nu nämnda, erkända grundsatsen, att det hade genomfört denna grundsats ren och klar beträffande de flesta af rikets provinser, der nemligen den nu föreliggande utredningen visar, att någon så beskaffad inrättning, som nu föreslås, icke hade varit af nöden, men att, då ingen regel saknar un-

dantag, detta hade uppställts för de norra provinserna, och att staten genom ett till Konungens disposition ställt reservationsanslag hade beträffande dessa provinser något uppoffrat för legans hållande inom måttligt belopp. Jag skulle hafva önskat detta, men det nu föreliggande förslaget pekar dock ditåt, då det tagit det ena af de två steg, som höra till skjutsfrågans lösning. Det ena af dessa två steg är lyftandet af skjutsbördan från den enda samhällsklass, på hvilken den orättmätigt nu hvilar, och det andra är flyttandet af denna börda på dem, den rättvisligen åligger, nemligen de resande. Det ena steget är nu taget och jag väntar på att det andra skall tagas, och jag förlikar mig derföre med att detta andra steg tages en annan gång i det syfte jag nyss antydt.

Jag yrkar således bifall till föreliggande förslag.

Herr *Westerdahl* förenade sig med Herr *Ehrenborg*.

Som tiden långt framskridit och då ytterligare många ledamöter anmält sig vilja tala angående det förevarande ämnet, uppsköts den vidare öfverläggningen till kl. 7 e. m., då detta sammanträde, enligt utfärdadt anslag, komme att fortsättas, och åtskildes Kammararens ledamöter kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

Gustaf Westdahl.
